

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ТЕКІОНЫГЪЭМ ИЯ 67-рэ ИЛЪЭС ИПЭГЪОКІ

Адыгеим и Лышхъхъэ терроризмэм пэшІуекІорэ Лъэпкъ комитетым изэхэсыгъо хэлэжъагъ

Терроризмэм пэшІуекІорэ Лъэпкъ комитетым (НАК) ия XXXIII-рэ зэхэсыгъоу къалэу Шъанэ тыгъуасэ шыкІуагъэм Адыгеим и Лышхъхъэу ТхьакІушынэ Аслъан хэлэжъагъ. Урысыем и ФСБ идиректорэу, НАК-м итхьаматэу Бортников Александр ары ар зезыщэгъэр.

НАК-м изэхэсыгъо олимпийскэ псэуальхэм ящынэгъончъагъэ епхыгъэ Іофыгъохэм шатегушылагъэх.

Адыгеим и Лышхъхъэ НАК-м изэхэсыгъо къышгушылагъ ыкІи зэнэкъокъухэр зыщызэхашщтхэ спорт псэуальхэху, транспорт инфраструктурэм иобъектхэху агъэпсыхэрэм яуплэ-кІун хэлэжъагъ. ЧыпІэхэр къакІухэхэзэ, ахэм ящынэгъончъагъэ изытат уасэ фашІыгъ.

Ахэм афэгъэхьыгъэ къэбархэр нахь игъэ-кІотыгъэу къыкІэлъыкІорэ номерхэм къащыхэтыгъытхы.

Адыгэ Республикэм
и Лышхъхъэ ипресс-къулыкъу

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ иунашъу

Адыгэ Республикэм ипсэупІэхэр
нахь зэтэгъэпсыхъэгъэнхэмкІэ
ыкІи укъэбзыгъэнхэмкІэ Іофтхьабзэу
зэрахъаштхэм яхьыллагъ

Адыгэ Республикэм ипсэупІэхэр нахь зэтэгъэпсыхъэгъэнхэм ыкІи укъэбзыгъэнхэм апае:

1. Игъо афэлъэгъугъэнэу:
а) чыпІэ зыгъэлорышІэжынымкІэ органхэм;

б) 2012-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 21-р шэмбэт шІыхьафэу зэрэщытхытхэмкІэ макъэ арагъэІунэу;

в) 2012-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 2-м къышгъэжъагъэу и 30-м нэс

Адыгэ Республикэм ипсэупІэхэр нахь зэтэгъэпсыхъэгъэнхэм ыкІи укъэбзыгъэнхэм ателытэгъэ Іофтхьабзэхэр зэрахъанхэу;

2) Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ иорганхэр, гъэцэкІэкІо хабзэм ифедеральнэ органхэм ячІыпІэ органхэр, мылкъу лъэпкъэу къызыфагъэфедэрэм емылгытыгъэу организациехэр шэмбэт шІыхьафымрэ зигугъу къэтшыгъэ нэмыкІ Іофтхьабзэхэмрэ ахэлэжъэнхэу.

2. Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жугъэм иамалхэмкІэ и Комитет шэмбэт шІыхьафымрэ зигугъу къэтшыгъэ нэмыкІ Іофтхьабзэхэмрэ зэрэкІохэрэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр къэбар жугъэм иамалхэм къащыхитынхэу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ
ТХЬАКІУШЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
мэлылфэгъум и 2, 2012-рэ илъэс
N 46

Ащыгъупшэхэрэп

Мыекъопэ районым ит посел-
кэу Табачнэм игурыт еджа-
пІэу N 17-м тызэкІом апэрэ
урокры рагъэжъэгъэ къоды-
ягъ. Директорым игуадзэу
Светлана Белимовар нэгү-
шоу къытпэгъокІыгъ. Те-
кІоныгъэм и Мафэу къэбла-
гъэрэм ехьыллагъэу патри-
отическэ Іофтхьабзэу еджа-
пІэм зэхищэхэрэр къытфило-
тагъэх.

— ЕджапІэм шырекІокІырэ шІэж Іофтхьабзэхэм КІэлэгъаджэхэри КІэлэ-еджакІохэри ахэлэжъэх, — къеІуатэ Светлана. — Ветеранэу поселкэм къы-дэнагъэр мэкІэ дэд, ахэм тыналэ атет. ТекІоныгъэм и Мафэ ия 65-рэ илъэс зыхэтэгъэунэфыкІым ветеранэу псэ-упІэм дэсым фэдиз чыгъ КІэлэеджа-кІохэм агъэтІысыгъагъ. Непэ къытхэтхэ ветеранхэу Владимир Колесниковым-рэ Александр Фоминрэ тиныбджэгъух, ахэм КІэлэцІыкІухэр адэлэпыІэхэзэ а чыгъхэм афэсакых. Ветеранхэр еджа-пІэм бэрэ къетэгъэблагъэх, зэо лъэхьа-ным цІыфхэм кыннэу алъэгъугъэр, ящылакІэ зыфэдагъэр КІэлэцІыкІухэм къафалуатэ. ТекІоныгъэу къыдахыгъэр зэрэхьыллагъэр къагурагъаІо, непэ уашъор къаргъоу ташъхьагъ итыным пае зыпсэ зытыгъэ цІыфхэм лыхъужь-ныгъэу зэрахъагъэр зыщамыгъэгъу-пшэнэу къафагъэпытэ. Ащ нэмыкІ Іофтхьабзэ зэфэшъхьафхэри еджапІэм щызэхашщ. Ахэм ащыц «Ветеранхэм къэгъагъэхэр ятэтых» зыфиІорэр. Еджа-пІэм щылагъэх зэльашІэрэ тхэкІошхоу МэщбэшІэ Исхьакърэ народнэ Іэшла-

гъэхэм якъэлэтыжыным пылъ ГъукІэ За-мудинрэ. Адыгеим фэгъэхьыгъэу къэба-рэу ахэм къалотагъэхэм ашІогъэшІэ-гъонэу КІэлэцІыкІухэр ядэлугъэх.

Одыджыныр къытеуи, еджапІэм идиректорэу къыткІэрыхъэгъэ Надежда ХІлгатины гушІыІэгъу тыфхъугъ.

— НыбжыкІэхэр къэралыгъом инеушъырэ мафэх. ЯчІыгу, яреспубли-кэ шІу ягъэлъэгъугъэныр пшъарылъ шъхьаІ, — къытиІуагъ Надеждэ. — Те-кІоныгъэм и Мафэу къэблагъэрэм ипэ-гъокІэу Іофтхьабзэ зэфэшъхьафхэр еджапІэм зыкІыщызэхатцэхэрэр ныб-жыкІэхэм ятэжъхэм лыгъэу зэрахъа-гъэр ащымыгъупшэным пай. Ежъ КІэ-

лэцІыкІухэми ар къагурэІошъ, тэгүшІо. КІэлэгъаджэ пэпчъ мы мэфэкІым фэ-гъэхьыгъэу «Лыхъужьныгъэм исы-хъат» зэхищагъ. Классым ис сабийхэр зэкІэ ащ хэлэжъагъэх. Усэхэр къаІуа-гъэх, упчІэхэм джэуапхэр къараты-жыгъэх.

ЦІыфхэу Хэгъэгү, афган ыкІи чэ-чэн заохэм ахэлэжъагъэхэу типсэупІэ-кІэ тиІэхэм афэгъэхьыгъэу стенд еджа-пІэм икІэлэеджакІохэм къызэІуахыгъ. Хэгъэгү зэошхом щыфэхыгъэ тидзэ-кІолІхэм ясаугъэт агъэкъабзэ, мэфэкІ концертэу къагъэлъэгъоштым зыфагъэ-хъазыры.

Леонид МЕРТЦ.

Гъэтхэ дзэ дэщыгъор макІо

Республикэ дзэ комиссариат-
тым зэхищэгъэ пресс-кон-
ференцие тыгъуасэ щылагъ.
Гъэтхэ дзэ дэщыгъор зэрэ-
рагъэжъагъэм, ащкІэ зэ-
шІуахырэ Іофыгъохэм ар
афэгъэхьыгъагъ. АР-м идзэ
комиссарэу Александр Аве-
риныр, дэщынымкІэ отде-
лым ипащэу Алексей Санта-
шовыр, медицинэ комиссие-
хэу республикэм щызэхаша-
гъэхэм яврач шъхьаІэу Вале-
рий Боцман, журналистхэр
пресс-конференцием хэлэ-
жъагъэх.

Общественнэ зэпхыныгъэхэмкІэ дзэ комиссариатым иотдел ипащэу Дмит-рий Садовскэм ипотублэ псалъэ къы-зэрэщыІуагъэмкІэ, мэлылфэгъум и

І-м дзэ дэщыгъо Іофтхьабзэр аублагъ ыкІи ащ фэгъэхьыгъэу журналистхэр зыгъэгумэкІырэ упчІэхэм яджэуапхэр къатыжыным фэхъазырхэу комисса-риатым иІофышІэхэр къеблэгъагъэх. Ащ имызакъоу, мы илъэсым итыгъэ-гъэзэ мазэ республикэ дзэ комисса-риатыр загъэпсыгъэр илъэс 90-рэ зэрэ-хъуштым, ащ епхыгъэу Іофтхьабзэ гъэнэфагъэхэр зэрэзэхашщтхэм Дмит-рий Садовскэм журналистхэм анаІэ тыраригъэдзагъ.

Адыгеим идзэ комиссарэу Алек-сандр Авериным къызэриІуагъэмкІэ, нэбгырэ мини 3-м къехъоу КІэлэ ныб-жыкІэхэр военкоматым къырагъэблэ-гъэщтых, ахэм ащыщэу зыпсауныгъэ-кІэ пхырыкІышт нэбгырэ 600 фэди-зыр дащынэу агъэнафэ. Дзэ комиссии 10-мэ республикэм Іоф шашІэ.

Хабаровскэ къышгъэжъагъэу Кы-блэ ыкІи Темыр-Кавказ шьолъырхэм ярегионхэм анэсэу къулыкъур тикІа-

лэхэм ащыхьышт. Зигугъу тшІырэ Іо-фым фэгъэхьыгъэу законодательства-кІэхэм Александр Авериныр къатегу-шылагъ. КъулыкъушІэхэм шъуашэхэр КІэу зэрашалъэщтхэр, а лъэныкъомкІи, зэрагъэшхэщтхэмкІи шыкІагъэ зэрэ-щымыІэштыр къыхигъэщыгъ.

Джащ фэдэу, УФ-м и Президент иунашъокІэ джы дзэ къулыкъум ащэщтхэм пластикэвэ карточкэхэр къа-ратыщтых. Нэбгырэ пэпчъ ыІыгыщт карточкэм сомэ минитІу мазэ къэс ха-бзэм къыфыригъэхьащт, зэрэфаем ыкІи зыщыфаем а ахьщэр цІыфым ыгъэфедэн ыІыэкІышт.

Дзэ къулыкъум зыщыздызехэрэм, КІэлэ ныбжыкІэхэм япсауныгъэ изы-тет, Адыгеим идзэ комиссариат иІоф-шІаКІэ зыфэдэм, нэмыкІхэми афэгъэ-хьыгъэ упчІэхэр журналистхэм къа-тыгъэх, игъэкІотыгъэ джэуапхэри къа-ратыжыгъэх.

ІЭШЪЫНЭ Сусан.

Лентэ мин 65-рэ Адыгеим

Мэлылфэгъум и 24-м кыб-щыублагъу Теклоньгъэм и Мафэ ипэгъокI Иофхэмбзэу «Георгиевская лента» зыфи-лорэр тиреспубликэ щырагъэ-жэщт ыкIи жьоныгъуакIэм и 9-м нэс ар кIощт.

Ащ кIэщакIо фэхъугъэх Адыгэ Республикэм ныбжьы-кIэ ИофхэмкIэ и Комитетрэ му-ниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» ныбжьыкIэ ИофхэмкIэ иотделрэ.

ЗэрагъэнэфагъэмкIэ, мы илъэсым георгиевскэ лентэ мин 65-рэ фэдиз республикэм ша-гощыщт. ЗэхэщакIохэм кызы-рэхагъэщырэмкIэ, мы лентэхэр

щагощыщт

аратынхэ закъор арэп мы Иоф-тхэабзэмкIэ пшъэрылгъу зы-фагъэуцужьырэр. Цыфхэм язэхашIэ къэгъэушыгъэныр, ныбжьыкIэхэр патриотэу плу-гъэнхэр, Хэгъэгу зэошхом хэ-лэжъэгъэ тилыхъужьхэр зэ-рифэшъуашэу агу къагъэкIы-жыныхэр, ахэм яшIэжъ гъэлъэ-плэгъэныр, непэ псауу кытхэт ветеранхэм яфэшъошэ шъхъэ-клафэр афэшIыгъэныр ары мышкIэ мурадэу ялэр.

Мы Иофхэмбзэм фэгъэхьы-

гъэ зэхэсыгъо мэлылфэгъум и 17-м, сыхъатыр 11.00-м АР-м ныбжьыкIэ ИофхэмкIэ и Комитет зычIэт унэм щыкIощт. Республикэм муниципальнэ образованиехэм ащIэ ныб-жьыкIэ отделхэм ялыкIохэр ащ хэлэжъэщтых, ахэм георгие-вскэ лентэхэр атырагощэщ-тых, Иоф зэрэшIэщт планым те-гушыIэщтых.

Тикъэлэ шъхъаIэ щыпсэухэу георгиевскэ лентэ зызыгъэгъо-ты зышIоигъохэр муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мые-къуапэ» ныбжьыкIэ Иофхэм-кIэ иотдел ителефон номерхэу 52-58-03-м ыкIи 52-80-86-м къатеонхэ алгъэкIыщт.

ГЪЭТХЭ ГУБГЪОР

Япхъын фежъагъэх

Мэфэ ошIоу кыхэкIыгъэхэм республикэм зэкIэ ирайонхэм пломи хъунэу гъэтхэсэ пасэхэм япхъын ащыфежъагъэх. Мы-гъатхэ пстэумкIи гектар мини 109,5-м фэдиз хъазырмэ гъэт-хасэхэр къащэгъэкIыщт, ар гъэрэкIо гъатхэ апхыгъагъэм нахь гектар мин 15-кIэ на-хьыб, ащ щыцэу мэлылфэ-гъум и 10-м ехъулэу чылап-хэхэр зэрагъэкIугъэр гектар мини 2 фэдиз хъазыр. Ты-гъуасэ ехъулэу гъэтхэсэ пасэ-хэр районхэм ащыщхэм зы-

щапхыгъэ гектар пчъагъэр: Кошхэаблэр — 547-рэ, Шэу-джэныр — 360-рэ, Теуцожьыр — 323-рэ, Джаджэр — 205-рэ. Апэу апхыгъэхэр: зэнтхэу гектар 1230-рэ, горохэу гектар 400-рэ, былымIус ашIыщтхэу гектар 288-рэ.

Гъэтхасэхэм япхъын дакIоу бжыхъасэхэм минеральнэ чIы-гъэшIухэмкIэ яшIушIэгъэныр чIыплэ заулэхэм ащызэпагъэу-рэп. Мы лъэныкъомкIэ уащыт-хуныр атефэ Кошхэаблэ ыкIи ТэхъутэмыкIое районхэу бжы-хэ коцым чIыгъэшIухэр хэтэ-къогъэнхэмкIэ зиофшIэнхэр проценти 100-у зыщагъэ-

цэкIагъэхэм. Коцым ешIушIэ-гъэнымкIэ ИофшIэнхэр адрэ районхэм зэращызэшIуахыгъэ процент пчъагъэр: Красногвар-дейскэр — 99-рэ, Шэуджэныр — 97-рэ, Теуцожьыр — 92-рэ, Джаджэр — 85-рэ, Мыекъуа-пэр — 69-рэ.

Бжыхъэм апхыгъэ хъэ гек-тар мин 15,5-м фэдиз хъазырым щыцэу процент 86-м мине-ральнэ чIыгъэшIухэр Iэклагъэ-хъагъэх. Мы ИофшIэныр анахэ процентыбэкIэ зыщагъэцэ-кIагъэхэр Джэджэ, Кошхэаблэ, Шэуджэн, Теуцожь районхэр арых.

Мы илъэсым Iуахыжынынэу рапсыр гектар мин 11,5-м фэ-дизмэ бжыхъэм ащапхъы-гъагъ. Ащ инахыбэр мыкI чыIэу щылагъэм ыгъэкIо-дыгъ. Тыгъуасэ ехъулэу чIы-гъэшIур зыхатэкъогъэ рапсыр гектар 1274-рэ мэхъу.

Мэфэ ошIоу кызэкIэлъы-кIохэрэм гъэтхасэхэм япхъын республикэм нахэ зыщыушъом-бгъушт, чIыгъэшIур зищы-кIэгъэ бжыхъасэхэм яшIушIэ-гъэныр аухыщт.

ЛЭХЪУСЭЖЪ
Хъаджэсэртбый.

Адыгэ Республикэм лъэпкэ ИофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащы-псэурэ тилгъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет лъэшэу гухэкI щыхъоу урымхэм яобщественнэ организациеу «Арго» зыфилорэм итхъаматэу Спи-ров Аристотель Авраам ыкъом фэтхъаусыхэ янэ идунай зэрихъо-жыгъэм фэшI.

ЯИофшIэн зэрэзэхашцэрэм зэхъокIыныгъэхэр фашIых

Урысыем иполитическэ партиеу «Единэ Россием» зэхыщэгъэ семинар-зэхэсыгъоу мы мафэхэм Под-московьем щыкIуагъэм иИофшIэн хэлэжъагъ партием и Адыгэ шъолгъыр къутамэ игъэцэкIэкIо комитет ипащэу АфэшIэгъо Рэмэзанэ. УФ-м и Президентрэ УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутатхэмрэ яхэдзын-хэм афэгъэхьыгъэ кампаниехэм зэфэхьысыжъэу афэхъугъэхэм ыкIи пшъэрылгъыкIэу зыфагъэуцужьы-хэрэм ащ щатегушылагъэх.

— «Политическэ партиехэм афэгъэхьыгъэ» зыфилорэ законным кIуачIэ иIэ зэрэхъугъэм дакIоу Урысыем иполитическэ системэ зэхъокIыныгъэхэр фэхъухэу ригъэжъагъ. Ащ кыхэкIыкIэ, партиехэм азыфагу илгъэ зэнэ-къокIум регионхэм нахэ защи-ушъомбгъушт. ТихэдзакIохэм яфитыныгъэхэр ухъумэгъэнхэм, ахэм партием пшъэрылгъэу кы-фагъэуцужьхэр зэшIохыгъэнхэм пае анахъэу тынаIэ зытедгъэ-тыщт, ащ дакIоу Иоф зыдэтшIэщт лъэныкъохэри дгъэнэфэнхэ фае, — кыIуагъ Р. АфэшIагъом.

«Единэ Россием» и Адыгэ шъолгъыр къутамэ игъэцэкIэкIо комитет ипащэ зэрилгъэтрэмкIэ, семинарым зэфэхьысыжъ шъхъа-Iэу фэхъугъэр зы — партийнэ

аппаратым ычIыплэкIэ хэдзын-хэмкIэ штабэу ренэу Иоф зышIэ-щтыр зэхашцэт. Непэ партиехэм азыфагу илгъэ зэнэкъокIур нахэ лъэш зэрэхъугъэр кыдэплгъыгъэ-зэ, шIуагъэ къэзыгъын зылгъэ-кIыщт лъэныкъо пстэури бгъэ-федэн фаеу Р. АфэшIагъом елгы-тэ. Республикэм щылэ регио-нальнэ гъэцэкIэкIо комитетыр ары ренэу Иоф зышIэрэ штаб хъунэу агъэнафэрэр.

Рахъухъагъэхэм яшIуагъэкIэ агъэпсырэ структурэхэм бюрок-ратьер нахэ ащымэкIэщт, уна-шъохэр охътэ кIэкIым кыкIоцI аштэн амал яIэщт. Регионхэр гупчэ исполкомым зэрэдэлэ-жъэщтхэр «зы шъхъаныгъупчъэ-кIэ» заджэхэрэ шыкIэм тетыщт.

Редакцием къатхырэ письмэхэр

Сымэджэщыр цыфхэм ящыкIагъ

ТыкызытегушыIэмэ тшIо-игъор инэу тызыгъэгумэкIырэ Шэуджэн район сымэджэщэу къуаджэу Хъакурынхъабылэ дэ-тыр ары. Сыда плэмэ илъэсы-бэрэ икIоу анаIэ кызэратемы-тыгъэм кыхэкIэу IыгъэкI дэдэ хъугъагъэ. Ащ ыпкэ кыкIыкIэ непэрэ мафэм сымэджэщым от-делениехэу гинекологиерэ са-бийхэр кызыщыкIухэрэмрэ Иоф щашIэжъырэр. Джы хирург-иермкIэ отделениери зэфашIы-нэу къэбархэр мзекIох.

Шэуджэн районным нэбгырэ мин 20 Iэпэ-цыпэ исэу къалгы-тэ. ХирургиемкIэ отделениери зэфашIымэ, районным ис цыфхэр тауштэу хъуштха? Ахэм яна-хыбэр нэжэ-Иужых, ныб-жьыкIэх е сабыых. ЗэкIэми амал яIэп къалэу Мыекъуапэ исымэ-джэщ нэс клонхэу, ар километ-рэ 60 фэдизкIэ пэчыжъ — ащ гыогупкIэу текIодэщтыр ары, бен-зиныр лъэпIае... Тежъугъэгуп-шыс тинепэрэ щыIагъэ зыфэдэм. Машинэ закъохэр пштэмэ, бэ яфыкIуылIэрэр. Джащыгъум тхъамыкIагъо хэфэгъэ цыфхэм ящыкIэгъэ дэдэу шыт Iэпылгъур языгъэгъотыхэрэр хирургиемкIэ отделением иИофышIэхэр ары. Цыфхэм япсауныгъэкIэ ащ фэдэ мэхъанэ зилэ отделениер районным имытыжы хъумэ, тигъогумэ ате-фыкIухэрэ цыфхэм хэтэ игъом а Iэпылгъур языгъэгъотыщтыр? Ащ фэдэ амал щымыIэ хъумэ, ахэм къащышIыщтыр хэти ешIэ.

Непэ район сымэджэщым хирургиемкIэ иотделение ама-лышхохэр имыIэхэми, Иоф шы-зышIэхэрэм агу етыгъэу япшгъэ-

рылхэр зэрагъэцэкIэрэм цыф-хэр инэу егъэразэх. Илъэсым кыкIоцI мы отделением нэбгы-рэ 300-м ехъу кычIафэу мэхъу. Ахэм ащыщ горэми игъом Iэпылгъу щыфмыкIухэу зыкIи кыхэкIырэр. КыхэкIэгъэщыгъэн фае а пчъагъэм щыцэу нэбгыри-шэ фэдызым фыкIогъэ хылыгъэ-хэр яIэхэу, псынклэ шъыпкъэу ищыкIэгъэ пстэур яшIыплэгъэн фаеу зэрэщтыр. Ахэм гыогу чы-жъэр, гушыIэм пае, Мыекъуапэ нэогъэсыфэхэ, афэшэчыщтыр.

Зы мафэм Iэпылгъу ящыкIа-гъэу нэбгырэ 20 фэдиз отделе-нием кыеуалэу мэхъу. Гузэ-жыогъу хэфэгъэ цыфхэм джащ дэжъым Iэпылгъур псынклэу амыгъотымэ, тауштэу хъуштха? Ащ кыхынын ылгъэкIыщт тхъа-мыкIагъор щысэкIэ къэдгъэлъэ-гъон. Джырэблагъэ аварием хэ-фэгъэ кIэлэ ныбжьыкIэр Мые-къуапэ исымэджэщ нагъэсы-фэкIэ, идунай ыхъожьыгъ. Арышъ, джыри зэ кыхэдгъэщы тшIоигъу район сымэджэщым хирургиемкIэ отделение имы-тыжы зыхъукIэ, ащ фэдэ тхъа-мыкIэгъуабы кыхъухъан зэри-лгъэкIыщтыр. Тышъолгъэу ти-район сымэджэщ зэгорэм зэрэ-щытыгъэм фэдэу Иоф ышIэу хъужынымыкIэ Iэпылгъу шъу-кытфэхъунэу Адыгеим и Лышгъхы, Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистрэу бэмышIэу агъэнэ-фэгъэ МэрэтыкIоми, Адыгэ Рес-публикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэу рай-онымкIэ хэтдызгъэхэ Нарожнэ-ми, Аульэми, Къэгъэзэжъыми.

ЛъэIу тхылгъым кIэтхэжыгъэхэр: ХЪАБЫЙ Р.И., ХЪАКУРЫНЭ Р.С., ПАКО К.Х., ХЪАТКЪО Э.Х., ШЭУДЖЭН Б.М., МАРТЫНОВА Н.П., МАФЭ Р.А., ЖЭМАДЭКЪО Р.С., ШЕРБАКОВА А.Ф., МАРКОВА Н.П., ПЭКIЭШХО Ю.Н., ШЕВЕЛЕВ П.И., КЪУДАЙНЭТ Х.Х.

МЭРЭТЫКЪО Рустем:

«Медицинэ Іэпылэгъу тэрэз нэбгырэ пэпчъ ыгъотын фае»

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ и УказкІэ 2012-рэ илээсым мэзаем и 29-м Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ иминистрэу МэрэтыкЪо Рустем Батырбый ыкЪор ыгъэнэфагъ.

Ар Шэуджэн районым ит къуаджэу Хъакурынэ-хъаблэ 1972-рэ илээсым, шышхъэлум и 25-м къышхъыгъу.

1995-рэ илээсым къыухыгъ Ростов дэт къэралыгъо медицинскэ университетыр. 1995 – 1996-рэ илээсхэм Адыгэ республикэ клиникескэ сымэдджэщым интернатурэр цикІугъ хирургиемкІэ.

1996-м къыщегъэжыгъэу 2012-рэ илээсым нэс врач-хирургэу Іоф щышлагъ МыекЪопэ къэлэ клиникескэ сымэдджэщым. Сэнэхъатэу «хирургия» зыфилорэмкІэ апэрэ квалификационнэ категория иІ.

Шхъэгъусэ иІ, пшъэшъэжыитІу епІу.

— Рустем, пстэуми апэу типфэгущо цыхъэ къыпфашІи мыщ фэдэ къулыкЪоу нэбгырэ пэпчкІэ мэхъанэ зилэм пашэ уэрэфашыгъэмкІэ. Ащ ыуж кІэкІэу тащыбгъэгуазэ тшІоигъуагъ министракІэм иапэрэ лъэбкъухэр зыфэдэштхэм.

— Социальнэ политикэу къэралыгъом ипашэхэм зэрэхъэрэм ишІуагъкІэ псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ республикэ къулыкЪом лъэбкъушІухэр ышІыгъэх, ар хэткІи нафэ. Адыгэ Республикэм ипашэхэми мы къулыкЪур анахъ шхъаІэу къагъэнэфагъ. АнаІэ зытырагъэ-тыхэрэм ащышхъуагъэ къэ-зыхышхъуагъэ системэ зыкІ гъэп-сыгъэныр, медицинэ Іэпылэгъу дэгъу цыфхэм ягъэгъотыгъэ-ным иамалхэр зехъэгъэнхэр, нэбгырэ пэпчъ ищыкІэгъэ медицинэ Іэпылэгъур игъом ыкІи ищыкІагъэм тетэу егъэгъотыгъэныр. Ахэм зэкІэми язэшІохынкІэ амалышІухэр къетых псауныгъэр къэухъумэгъэ-нымкІэ республикэ къулыкЪур гъэкІэжыгъэным и Програм-мэу тыздылажъэрэм.

— Аужырэ лъэхъаным медицинэ учреждение-хэм гъэцэкІэжыны ІофшІэнхэр зэпымыоу ащэкІо. Ау а зыр арэп ныла мы системэм игъэкІэжыны, иреформэ къыдилъытэрэ?

— Пстэуми къагурыІон фае псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ игъэкІэжыны, мы къулыкЪум зэхъокІыныгъэу фэхъухэрэр гъэцэкІэжыны ІофшІэнхэмрэ медицинэ учреж-дениехэм оборудованиакІэ ачІэгъууцогъэнымрэ къащы-цунэу зэрэщымытыр. Анахъ Іофыгъо шхъаІэу зэхъокІы-ныгъэхэм къыдалыгъэрэр сым-аджэмрэ врачымрэ зэфышы-тыкІэу яІэр зэблэхъугъэныр ары. Сид фэдэ оборудовани-и, сид фэдэрэ технологии ягъэгъ-шэн плъэкІышхъуагъэ докторым игушхъуагъэ, ащ ыгу къыпфыхы-гъэу къызэрэппэгъокІырэр, къызэрэпфышхъуагъэ, цыхъэ зэрэзыфхыгъэушІырэр. Ахэр зэкІэ Іээгъуагъэ сымаджэмкІэ. Ар зышхъыдгъэгъушхъуагъэ хъушхъуагъэ, «гушхъуагъэми уегъэхъужы» егъашІэм зэралорэм хэлъым хэти егупшысэ фае.

— Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ республикэ къулыкЪом непэ узытегушхъуагъэ иІ, гымэкІыгуагъэ къэуцу. Ау мыр тиапэрэ зэлукІэгъу, тапэкІэ бэмэ джыри танэсын тшІошІы. Арэу щытми, сид фэдэ Іофыгъо шхъаІэа охъ-тэ благъэхэм анахъ шъу-зыпылхъуагъэ?

— Бюджетым епхыгъэ меди-цинэ учреждениехэм нахъ шІуагъэ къахъэу яІофшІэн зэ-

хэщэгъэным, псауныгъэр къэ-ухъумэгъэнымкІэ къулыкЪом иамалхэр зэкІэ икЪоу гъэфед-гъэнхэм япхыгъэ ІофшІэныр лъыдгъэкІотэшт. Медицинэ учреждениехэр непэрэ уахътэм диштэнхэм фэшІ ахэм ямате-риальнэ-техникескэ базэ гъэ-пытэгъэным, оборудование дэгъухэмкІэ зэтегъэпсыхъэ-гъэнхэм, медицинэ кадрэхэм яІэпІэсэныгъэ хэгъэхъогъэным тапылхъуагъэ.

Зы мафэм нэбгыри 150-рэ зэкІолІэнхэ алъэкІышт Диагно-стическэ гупчэм ишІын шІэхэу тыфежъэшт. Ащ амал къы-тышт узхэр нахъ пасэу къы-хэгъэщыгъэнхэу, высокотехно-логичнэ медицинэ Іэпылэгъу цыфхэм ядгъэгъотыгъэу. Ащ нэмыкІэу 2012-рэ илээсым ед-гъэжышт Адыгэ республикэ перинатальнэ гупчэр зычІэт унэм я 5-рэ этажыр тедгъэуцо-нэу. Джыдэдэм документхэр тэгъэхъабырх.

— «Псауныгъэр къэ-ухъумэгъэным исистемэ реформэу щыкІорэм изы-уцугъоу щыт бюджет уч-реждениехэм нахъ шІуагъэ къатэу Іоф-ягъэшІэгъэныр» — мы гушхъуагъэ бэрэ зэхэтэ-хы. Сидэушхъуагъэ ар цыф-къызэрыкІохэм къагурыІонэу щыта?

— Пстэуми тэшІэ псауны-гъэр къэухъумэгъэным исисте-мэ зэхъокІыныгъэу щыкІохэрэм финанс-экономикэ зэфышы-

тыкІэхэри тиІофшІэн къызэрэ-хилхъэхэрэр. Ары, а рефор-мэм изы Іахъ медицинэ учреж-дениеу бюджетым епхыгъэ-хэм нахъ шІуагъэ къатэу гъэ-лэжъэгъэнхэр ыкІи системэм зэ-ррпсаоу иамалхэр икЪоу къы-зыфэгъэфедгъэнхэр. ІээпІэ-профилактическэ учреждение-хэм, муниципалитетхэм, депу-татхэм ащышхъуагъэ тэрэз дэдэу мы Іофыгъор цыфхэм алъа-мыгъэлэсэу, «тиІофшІэнлэ чы-пІэхэр нахъ макІэ ашІых», «цыфхэр ІуагъэкІышхъуагъэ», «сымэдджэщыр зэфашыжы-нэу рахъухъэ» араІо. Мы чІы-пІэм пстэуми анаІэ тырызгъа-дзэ сшІоигъу: зымы сымэ-джэщхэр зэфышІыхэрэр. Анахъ къоджэ ыкІи къутыр чыжъэ-хэм адэсхэм ящыкІэгъэ меди-цинэ Іэпылэгъу тэрэз амыгъо-тэуи къэнэштхэп. Тэ тызы-пылхэр, Іоф зыдатшІэрэр тиІыфхэм зэкІэми зэфэдэу медицинэ Іэпылэгъу агъотэу шІыгъэныр, сид фэдэрэ меди-цинэ учрежденихэм къауа-лэхэрэм яфІо-фашІэхэр шп-хъэшІухэм атетэу ащафагъэ-цэкІэн амал яІэ хъуныр ары.

Къэралыгъом мы лъэхъаным зэрихэрэ политикэр лъэшэу зэгупшысэгъэхэ лъэбкъоу, ти-медицинэ дунэе шапхъэхэм апэблагъэ зышІын фэе Іоф-шІэнэу щыт. Сымэдджэщэу цыфхэр зычІэмылхэр, хирур-гемкІэ отделениехэу операци-ехэр зыщамышІыхэрэр, анес-тезиолог зэрэщымыІэм фэшІ

реанимациемкІэ отделениеу зэфашыгъэхэр — мыхэм афэ-дэхэр тищыкІагъэхэп.

Мы лъэхъаным районхэр къэтэкІухъэх, медицинэ фІо-фашІэхэр ІээпІэ учреждение-хэм зэрашагъэцакІэхэрэр тэ-уплэкІу. Ахэм къагъэлэгъошт щыкІагъэу охътэ благъэхэм дэгъэзыжыгъэныхэ фаехэри, непэрэ лъэхъаным диштэу Іоф зышІэн зылэкІышт, цыхъэ зыфэшІыныу щыт пашэхэри. Непэ медицинэм щыкІорэ зэхъокІыныгъэхэр тэрэзуу къы-зыгурымыІорэ ыкІи цыфхэм ахэр алъызымыгъэлэсхъуагъэ врач шхъаІэхэм Іоф адэтшІэн тлэкІышхъуагъэ. Илээс пчъагъэ-хэм къаІоІІ анестезиолог зэ-рэщымыІэм къыхэкІыкІэ цыф-хэм хирургическэ Іэпылэгъу ябгъэгъотын умылэкІышхъуагъэ япІозэ къэпхыныр зыщышхъуагъэ къызгурылорэп. Ащ фэдэ пашэм сыда уэрэщыгушхъуагъэ? Шъушыгъозэн фае врач ныб-жыкІэу къуаджэм Іоф щызы-шІэнэу кІохэрэм сомэ милли-он зырыз зэраратырэм. Ащ пае шІоІІ зымыІэ медицинэ стра-хованиемкІэ федеральнэ фон-дым сомэ миллион 46-рэ ыгъэ-нэфагъ. Мары непэ ехулІэу нэбгырэ 26-мэ ащ фэдэ ахъщэ къаратынэу тхылхъэр тэгъэ-хъабырх, нэбгыри 10-м джыри лъэу тхылхъэр къатыгъэх.

КъэкІошт уахътэр техноло-гиякІэхэм ыкІи ІэпІэсэны-гъэшхо зыхэлэ специалистхэм ялэхъанышхъуагъэ. Ащ пае хабзэм имызакъоу, медицинэ ІофшІэ пэпчъ, сымаджэхэм адэлажъэ-рэ, якІуалІэрэ пэпчъ фэлъэ-кІышхъуагъэ ышІэн фае.

— Тхъауегъэпсэу, Рус-тем, гушхъуагъэ укызыэрэштфэхъуэгъэмкІэ, гушхъуагъэу зыдэпІыгъэхэр къыбдэ-хъунхэу, цыхъэу къыпфашыгъэр къэб-гъэшхыпкъэжыны плъэкІыныу, уилэнатІэ зэрэбгъэцакІэрэм цыф-къызэрыкІохэм шІуагъэ къафыхъэу илээсыбэрэ улэжъэнэу тыпфэлъаІо.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэ.

МинистракІэм бэкІэ тыщэгугъы

Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ АР-м иминистрэу МэрэтыкЪо Рустем Батырбый ыкЪор бэмышІэу агъэнэфагъ. КъызэралорэмкІэ, ар исэнэхъат фэшхып-къэу, иІофшІэн щытхъушхо пылэу ыгъэцакІэштыгъэ, зэлээрэ цыфхэр къы-фэрэзагъэх. Цыхъэ къыфашІи ІэнэтІакІэу къыфагъэшхъошагъэри дэгъоу зэшІуны-нэу, пшъэрылгъэу фашыгъэхэри, ежъ зыфигъэуцужыгъэхэри къыдэхъунхэу Тхэм тыфелъэу.

Тэ дэгъоу къыдгъуаІо хэбзэгъэуцугъэу щыІэхэм ялгытыгъэу икЪулыкЪузеу хъан зэригъэпсын фаер, сымэдджэщым ягъэ-цэкІэжыны, яшІын, уцхэм ягъэзекІон, Іэмэ-псымакІэхэу зэрэІазэхэрэм якъэщэ-фын, нэмыкІыбэхэм зэрэфэгъэзагъэр,

Іофыбэ ыпшгъэ зэрилхъуагъэ. Ау, сэ сы-зэрегупшысэрэмкІэ, а ІофыгъошІухэр зэшІуныгъэми, сид фэдэ хэхъоныгъэ ышІыгъэми, МэрэтыкЪо Рустем цыфхэм агъэлэпІэштгъэ врачхэмрэ медресахэм-рэ янахъыбэм (зэкІэп, дэгъухэр джыри щыІэх) сымаджэхэм фышхъуагъэ дэу афыряІэр чІаримыгъэгъанэу. Джар фызэшІомиыкІы хъушхъуагъэ. Шхъэхыгъэу утегушхъуагъэ хъумэ, тиІэзакІохэм ащышхъуагъэ гукІэгъуагъэ цыфхэгъэрэ яІэжъэп, нэе-псые дэдэ хъугъэх, ащ къыхэкІэу тхъамыкІэгъуагъэ тищыІэныгъэ къыхэ-хъухъэ. Къыпшхъуагъэ цыфхэр псаоу къы-гъэнэжыны шІоигъоу мылхъуагъэ зилэм ахъщэ-шхо врачым Іэклелхъэ. Ар зэкІэми ашІэ, шхъафыжъэп, зымыІэхэми аты чІыфэ

къаштэштми, кредитым хэхъашхъуагъэми, къадэрэІэхэри ары ныІэп. ГухэкІ, ау джа-ры Іофым изытет хъугъэр, коррупция системэр гъэпсыгъахэ. Ащ ебэныгъуае-ми, зи хамышІыхъажышхъуагъэми, мылхъуагъэ зымыІэу, ахъщэу врачхэм ариты-щтыр изымыгъэкъушхъуагъэу къызэрэра-мыдзэжырэр ары тхъамыкІэгъошхор. ТелефонкІэ къафытемыагъэхэу е «аІа-кІамылхъагъэ» зыхъукІэ, сымаджэм пылхъэп. Ар хъэтэпэмыхэ ашІы, ра-шІэфын фаер рашІэфырэр. Ягугъуе-мылхыныгъэрэ яІыфхыгъэнчъагъэрэ къахэкІэу сымаджэр алэклэлхыгъэу сид фэдизырэ къыхэкІыгъэ? Зэп ыкІи тІоп, щыІэх ащ фэдэ щысэхэр мымакІэу.

«Іэпылэгъу псынклэр» игъом зэрэнэ-

мысыгъэм къыхэкІэу нэбгырэ тхъапша тикъуаджэхэм ащылІэрэр? Е гъэстынып-хъэр икЪугъэп, е щэрэхъыр машинэм кІэтыгъэп. Нэужым яотчетхэм лІэныгъэм ушхъагъоу фэхъуагъэр нэмыкІэу ащатхы-жы. Сымэджэ дэир сымэдджэщым чІамыгъэгъуахъуагъэу чэзым хагъэуцомэ, ау ар къынэмысызэ идунуа ыхъожъу бэрэ къыхэкІы. ГъольпыІэ чІыпІэ зыщамыгъо-тырэ охътэ дэдэм хэушхъафхыкІыгъэ хъоо-пшхъоу палатэм лъэкІ зилэ цыф горэ илэу еІазэх. Мы зигугъу къэсшІыгъэ гымэкІыгъохэр, нахъ тэрэзуу къэпІон хъу-мэ, тхъамыкІагъохэр хышхом ипсы гъонтІоу зырызых ныІэп. Ахэм ядэгъэ-зыжыны министрэкІэр фежъэмэ, шхып-къагъэ хэлэу лажъэмэ, АР-м иІэшхъэ-тетмэ цыхъэу къыфашыгъэри къыгъэ-шхыпкъэжыны, медицинэ итарихыи шІукІэ игугъу шашІэу къыхэнэжыны.

ДЭРБЭ Тимур.

Къулыкъум ишлуагъэ арегъэкIы

Юф зэрымшIэрэм ымыгъэ-гумэкIыхуэ, ны-тыхэм къалэ-кIахэрэмкIэ дэгъоу псэухэрэр зэрэщIэхэр хэти ешIэ. Ау ащ фэдэ амалым пэчыжъэхуэ ыкIи зэрэпсэушIтхэр къызыщэгъэхэщт ЮфшIэн зымылэхэм яматериальнэ щылаклэ фэдэ урими-хьылIэнкIэ Тхэм уелэлIумэ нахьышIу. Шыпкъэ, мы къыныгъор лъэныкъо Iаджэуи зэхэлъ. Сэнэхъат уилэмэ, ЮфшIэн умыгъотыхэщтэу къызышIобгъэшIынри тэрэзэп, ау нахьыбэмкIэ организациехэм рагъэблагъэхэрэр рабоч сэнэхъат зыхэлъхэр ары. Ащи изакъоп. Джырэ лъэхъаным диштэу псэун зэрилъэкIышIтыр къызышIимыгъэхэщт ЮфшIапIэм хэти пфылухащтэп, ежъ ыкIуачIэклэ зыгорэ нахь бай ышIыным фэештэп. Ау уахьтэр ренэу ащ зэрэтемыгышIтым, рабочэ Iапшъэхэри нахь макIэ зэрэхъушIтхэм, ифэшъошэ лъжапкIэ емытэу хэти Юф пфимышIэным зэгорэм тызэрэнэсышIтым уемырэхъышIжъми хушIт. Ар къэзыушыхъатырэ щысэхэми щыIэныгъэм тащырихьылIагъ. Псэуэми тыгу къынэжъыгъ Б. Ельциным илъэхъанэ тучан

мэклIахэр нэкIыхуэ, ныбжы ахэм товархэр атетымылгъэ-гъожьышIтхуэ къызэрэтышIхуэ-шIтыгъэр. Джы шымылэр ахъщэр ары нахь, узыфэе товархэр тучан мэклIахэм атизых. Енэгуагъо ЮфшIэнымкIи ащ тетэу зэгорэм хуужьынкIэ.

Сыда непэ предприятиехэр къэуцухуэ, ЮфшIэгъу пIальэр нахь макIэ ашIэу, цIыфхэр IуагъэкIыхуэ къызышIахъы-рэр? Зы телъхэпIэ закъу ащ илэр пIоми хушIт. ЮфшIапIэхэм азыфагу илэ щэфэкIэ амалыр зэрэщIыкIур ары. Ари щысэкIэ нафэ къэтшIын тлъэкIышIт. Джырэблагъэ Мыекъопэ машинэшI заводым идиректорэу ЕмIыль Зауркъан тызылIокIэм къылогъагъ япродукции зыфарагъащэхэрэм щэфэкIэ амал тэрэз ялэу, ар ежъхэм дэгъоу IуагъэкIын алъэкIышIтыгъэмэ, джы къашIырэм фэдитIукIэ нахьыбэу къыдагъэкIын лъэкI зэрIэр ыкIи ащ дыкIыгъоу заводым Юф шызышIэхэрэри бэкIэ нахьыбэ зэрашIышIтыгъэхэр. Джащ фэдэу гъэпсыгъэ предпри-ятиехэм янахьыбэм яЮфшIаклэ. Заказ зэрэщымылэм къыхэкIэу къэуцух, лъжапкIэ ямылэу

цIыфхэр отпуск агъаглох, IуагъэкIынхэ фаеу мэхуэ.

Производство лъэныкъор ащ тетэу гъэпсыгъэмэ, бюджетым епхыгъэ организациехэм яЮфшIэхэр нахь макIэ ашIынхэ фаеу зыкIэхурэр мылгъоу къафатIупщырэм хабзэм къызэрэ-щигъаклэрэр, кIэугъоеныгъэ хэлэуэ экономикэр гъэпсыгъэн фаеу зэрагъэнафэрэр ары.

Кризис лъэхъаным елгы-тыгъэмэ, производствэм зы-къилэтыжъэу зэриублагъэр зэхэпшIэнэу щыт. Ау ыпэрэ лъэхъаным экономикэм ыш-тэгъэгъэ гъунапкъэхэм джырэкIэ тапэкIыжъ. Ары непэ ти-щылаклэ «безработицэм» чIыплэ зыкIышIырIэр. Сыд лъэаплэм ар нэсыгъа, ба ЮфшIапIэмэ къылуагъэкIыхэрэр, лъжапIэ зымылэу урамым къытехъэхэрэр? А улчIэм джэуап къеты-жыгъэным фэшI Адыгэ Рес-публикэм цIыфхэм ЮфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ икIэра-лыгъоу къулыкъу тхьамэфэ те-лыгъэ мониторингэу 2008-рэ илъэсым къышыублагъэу ыгъэ-федэрэм къыгъэлъэгъорэ пчъа-гъэхэм зафэдгъэзэн.

Ахэм нафэ къызэрашIы-

рэмкIэ, ауужырэ тхьамафэм, нэмыкIэу къэпIон хуэмэ, гъэт-хапэм и 28-м къышыублагъэу мэлылфэгъум и 4-м нэсырэ пIальэм ЮфшIэн зымылэхуэ атхыгъэхэр нэбгыри 149-рэ. Ахэм ащыщэу нэбгыри 6-р ЮфшIапIэхэм къалуагъэкIыгъ. А пIальэм ехуылIэу цIыфхэм ЮфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ республикэ къулыкъум иорган-хэм яучетхэм ЮфшIэн зымы-лэхуэ ахэтыгъэхэм япчъагъэ нэбгырэ 4417-рэ мэхуэ. Юф зы-шIэн зылъэкIышIтхуэ республи-кэм щыпсэухэрэм япчъагъэ егъэпшагъэмэ, зэрыпсэушIтыр къызышIилъэкIышIт ЮфшIапIэ зымылэхэм япчъагъэ проценти 2,1-м нэсыгъ. ТапэкIэ ар про-центи 2-м нахь макIэу къыхэ-кIыгъ.

Зэфэхьысыжъхэм нафэ къызэ-рашIырэмкIэ, агъэлажъэхэрэм япчъагъэ нахь макIэ зэрашIы-шIтым ехьылIэгъэ унашъо изы-хухъэгъэ ЮфшIапIэхэр нахь макIэ хуэгъэх. Арэу щытми, джыри а спискэм мылгъкум ишIыкIэ зэфэшъафхэр зыгъэ-федэхэр организацие 60 хэт. Мониторингыр зырагъэжъа-гъэм къышыублагъэу псэ-

умкIи организациехэм Iуагъэ-кIынхуэ агхыгъагъэхэр нэбгырэ 487-рэ мэхуэ. Агъэнэфагъэхэр мэлылфэгъум икIыхыагъум ехуылIэу IузыгъэкIыгъахэхэри ЮфшIапIэхэм ахэтых. Анахьы-бэу цIыфхэр урамым тезы-тIупщыхагъэхэм ащыщых МОУ ДОД-у «Кошхъэблэ ДШИ»-р, дзэ частхэр, ОАО-у «Къыблэ телекоммуникационнэ компаниер», ООО-у «Время» зыфилоу Мыекъуапэ дэтыр, МО-у «Джэджэ районым» гъэ-сэныгъэмкIэ и ГъэлорышIапIэ, ООО-у Коммерческэ банкэу «Газтрансбанк» зыфилоу Кош-хъаблэ дэтыр, нэмыкIхэр.

Пчъагъэхэм къызэрагъэ-лъагъорэмкIэ, ЮфшIэхэр нахь макIэ шIыгъэнхэм зыфежъа-гъэхэм къышыублагъэу мэ-лылфэгъум и 4-м нэсырэ пIальэм зэкIэмкIи республикэм ит организацие зэфэшъафхэм нэбгырэ 387-рэ къалуагъэкIыгъ. ЦIыфхэм ЮфшIэн ягъэгъоты-гъэнымкIэ республикэ къу-лыкъум иорганхэр ялэпылэгъоу къылуагъэкIыгъэхэм ащыщхуэ нэбгырэ 244-мэ ЮфшIэн къа-гъотыгъ, а органхэм нэбгырэ 11 нахь пасэу пенсием агъэклауагъ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ТУТЫНЭШЪОНЫМ ШЫХЪУМЭГЪЭНХЭМ ПАУ

Проектэу «Законыр зэкIэми апай» зыфилоуэм изичэзыу едзыгъо ипхыры-щын Адыгеим зэрэщырагъэжъагъэм фэгъэхьыгъэ пресс-конференцие АР-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министерствэ джырэб-лагъэ зехищэгъагъ. Ащ кIэщакIо фэхъу-гъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Админис-

трациерэ тутын ешъорэ Iэтахъохэм ягумэкIыгъохэм ядэгъэзыжъын фэгъэ-зэгъэ Общественнэ советымрэ.

Мы проектым пшъэрылъ шъхъалэу илэхэм ащыщ зыныбжъ имыкIыгъэ кIэлэцIыкIухэм тутыныр къызэрарашIэрэр щыгъэзыегъэныр, ащкIэ щыIэ за-коныр икIоу гъэцэкIэгъэныр.

Пресс-конференцием хэлэжъагъэх АР-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Андрей Беляковыр, тутын ешъорэ Iэтахъохэм ягумэкIыгъохэм ядэгъэзы-жъын фэгъэзэгъэ Общественнэ советым иапшъу Светлана Чернышова, АР-м хэгъэгъу кIоцI ЮфхэмкIэ и Министер-ствэ илофышIэу Геннадий Березиныр, Мыекъопэ къэлэ администрацием ипа-щэ иапэрэ гуадзэу Аульэ Юрэ, нэмыкI-хэри.

Андрей Беляковым зэхэхэм пэуб-лэ гушIыкIэ къышIышIыгъэ мы проектым игъэцэкIэн мэхъанэшхо зэриIэр, ащ фэгъэхьыгъэ семинархэр Адыгэкъалэ, Джэджэ ыкIи Теуцожь районхэм зэра-

щыкIошIтхэр къылуагъ. Нэужым зы-ныбжъ имыкIыгъэ кIэлэцIыкIухэм ту-тыныр арамьщэным, ащкIэ щыIэ за-коныр амыкIыным фэшI Адыгэ Рес-публикэм и Лышхъэу ТхьакIушынэ Аслъан сатыушIхэм закъызщыфигъэ-зэрэ писъмэм А. Беляковыр къеджагъ.

Тутын ешъорэ Iэтахъохэм ягумэкIы-гъохэм ядэгъэзыжъын фэгъэзэгъэ Об-щественнэ советым иапшъу Светлана Чернышовам къызэрилуагъэмкIэ, 2001-рэ илъэсым къысегъэжъагъэу яобщественнэ организацие Юф ешIэ. Ащ изэхэщэн кIэщакIо фэхъу-гъэх врач-хэр, кIэлэегъаджэхэр, социологхэр, ту-тын индустрием илIыкIохэр, регионхэм яобщественнэ ЮфшIэхэр.

— Зэрэ Урысыеу пшгэмэ, непэрэ ма-фэхэм анахь гумэкIыгъоу къэуцухэрэм ащыщ зыныбжъ имыкIыгъэ кIэлэцIы-кIухэр тутынэшъоным пыщагъэ зэрэхъу-гъэхэр. ЗэкIэмкIи Урысыем зыныбжъ имыкIыгъэ нэбгырэ миллион 26-у щып-сэурэм ипроцент 75-р тутын ешъохуэ

экспертхэм агъэунэфыгъ. Мы гумэкIы-гъор общественнэ Юфэу щыт. Ар дэгъэ-зыжыгъэным фэшI хабзэм илофышIэ-хэр, бизнесыр, обществэр зэгъусэхуэ кIэлэцIыкIухэм зэдэгущыIэгъухэр, про-филактикэ ЮфшIагъэхэр афызэхашIэнхэ фае. Арышъ, мы проектэу «Законыр зэ-кIэми апай» зыфилоуэр зэкIэми щысэ-техыплэ афэхъунэу тэгугъэ. Проектым ипхырышIынкIэ лъэшэу Iэпылэгъу къыт-фэхъух АР-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министерствэ илофы-шIэхэр, — къылуагъ советым ипащэ.

Зыныбжъ имыкIыгъэ кIэлэцIыкIухэм тутыныр къазэралэклахэрэм епхыгъэ гумэкIыгъоу къэуцухэрэм афэгъэхьыгъэу къэгущыIагъ Роспотребнадзорым АР-мкIэ и ГъэлорышIапIэ испециалист шъхъалэу Дзэхъохуэ Светланэ. Хэбзэ-гъэуцу органхэр, сатыу предприятиехэр, обществэр зэгъусэхуэ мы гумэкIыгъор дэгъэзыжыгъэ хуынымкIэ зэрэздэлэ-жъэнхэ фаер зэкIэ къэгущыIагъэхэм къыхагъэщыгъ.

КИАРЭ Фатим.

ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

СОМЭ 796-м НЭСЫГЪ

ЫпэкIэ макъэ къызэрэд-гъэлуагъэу, федеральнэ фэгъэкIотэныгъэ зилэхэм мазэ къэс аратырэ ахъщэ тыныр 2012-рэ илъэсым имэлылфэгъу и 1-м проценти 6-у ин-дексацие зэрашIыгъэм ишIуа-гъэкIэ ЕДВ-р зылулэхэрэм со-циальнэ фэло-фэшIэ купым (НСУ) тегъэпсыкIыгъэу къэрал-ыгъоу Iэпылэгъоу аратырэм пэлуагъэхэрэ ахъшэм хэхъуагъ.

Законом зэригъэнафэрэмкIэ, социальнэ фэло-фэшIэ купыр зэрэтыхэрэм зыфэхэ шIыкIэр къыхахын фитых: натуральнэ шIыкIэм тетэу социальнэ фэло-фашIэхэр гъэфедэгъэнхэр е ащ уасэу илэр ахъщэкIэ къаIыхы-гъэныр. Джащ фэдэу законом егъэнафэ фэло-фашIэхэр зы-

гъэфедэрэм а фэло-фэшIэ купыр зэрэпсаоу е ащ щыщ Iахь, иза-явление зэрэщигъэнэфагъэм тетэу, ахъщэкIэ къаIыхын фи-тэу.

Мары 2012-рэ илъэсым имэ-лылфэгъу и 1-м къышыуб-лагъэу цIыфым социальнэ фэло-фэшIэ купыр фэгъэцэкIэ-гъэным къэралыгъоу мазэм сомэ 795-рэ чапыч 88-рэ пэлуе-гъахэ. Ащ щыщэу сомэ 613-р Iэзэгъу уцхэм, сомэ 94-рэ ча-пыч 83-р санаторно-курорт шIыкIэм тетэу ялэзэгъэнымкIэ путевкэм, сомэ 88-рэ чапычи 5-р къэлэкIыб мэшIокугъогу транспортымкIэ къызыщегIэ-зэщтхэ чIыплэм зэрэкIошIтым ыкIи къызэрэкIожьышIтым апэ-лохъэ.

ЗыгорэкIэ НСУ-р натуральнэ шIыкIэкIэ шъумыгъэфедэнэу ыкIи ащ ычIыплэкIэ къыкIэ-лIыкIлэрэ илъэхэм ахъшэу те-фэрэр къаIышIухынэу зы-щыжъугъэнэфэгъэ заявление яшIуытыгъагъэмэ, шъуишIо-игъоныгъэ зэблэшхуужьынынэу шъугу къэкIыфэкIэ Пенсие-хэмкIэ фондмэ заявлениекIэ зыфжъугъэзэнэу ищыкIагъэп. Ау шъуишIоигъоныгъэ зэблэ-шхуужьыгъэмэ ыкIи НСУ-р натуральнэ шIыкIэм тетэу къыкIэлIыкIошIт илъэсым ищылэ мазэ и 1-м къышыуб-лагъэу къаIышIухы шъуишIо-игъомэ, чъэпыогъум и 1-р къэ-мысыгъэу ифэшъошэ заявле-ние ПФР-м иорган ешъутын фае.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ипресс-къулыкъу.

Ар тэрэп зилажъэр

КIэлэцIыкIу журналэу «Жъогъобын» зыфилоуэр иапэрэ номер икIыгъэ мазэм ыгузэгухэм адэжъ къыдэкIын фэагъэ, ау джы къызнэсыгъэм къыдэкIыгъэп. Ар къызхэкIырэр амышIэу журналым кIэтхагъэхэм ащыщхэр къыкIэлупIэхуэ рагъэжъагъ.

А журналым изакъоп, адрэхэри — «Зэкъошныгъэр», «Литературная Адыгея» ыкIи «Родничок Адыгеи» зыфилохэрэри къыдэкIыгъэгъохэп. Ау ащ тэ тилажъэ хэлъэп. Iэпэрытхыхэр тэ игъом, нэмыкIэу къэпIон хуэм, гъэрэкIо тыгъэгъэзэ мазэм яттыгъэхуэ Адыгэ республикэ тхыль тедзаплэм чIэлъых. Ащ илофышIэхэми ялажъэп журналхэр игъом къызэрэдэмыкIыгъэхэр. Адыгэ Республикэм гъэсэ-ныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ лъэхъу а жур-налхэр нахь пыутэу къыдэзыгъэкIын. Ары шъхъае, ащ гъунэ иIахэба? Джыри журналхэр шIэхуэ къыдэкIынхэм игугъаплэ щыIэп. АщкIэ тижурнал къызытхыкIыгъэхэм макъэ ясэгъэлэу.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр.

Журналэу «Жъогъобыным» иредактор.

УРЫСЫЕМ ИТАРИХЪ И ИЛЪЭС МАКЮ

Блэклыггэм уасэ фэмышлэу, кьэклоштыр пфэггэлъэлэштэп

Н. М. КАРАМЗИН зэлъашлэрэ илофшлаггэу «Урысые Къэралыггэм и Тарихъ» зыфи-лорэр мырзуштгэу кыыриггэжгэгэгэг: «Гупшысэу хэлъымккэ Тарихъыр тхылъ лъаплэу шьт: анахъ шъхьа, пстэуми ящыккэ-ггэ шъыпк; цыфхэм ящыккэ ыккы ялофшлэу игыундж; шъэф зымылэ тхыггэу ыккы шапхэу шьт; кыккэлъыкклошт ллэужым кыыфшанжжырэ осыет; клорэ палъэм иккэлотакк; кыккэлъыкклошт палъэм ищысэтэхып. Пашэхэмрэ хэбзэихуыггэхэмрэ Тарихъым ыггэнафэрэм тетэу мээкклох, хым шьзекклохэрэр картым зэрэрыггэуазэхэрэм фэдэу, ащ инэкклубггэхэм яптыых».

Ар зитхыггэм бэ теппаг, бэ зэхьоккыггэр. Джырэ тилъхьанэ Тарихъыр «тэпккэм ятхылъ гэгэшлуггэу», «тижыхэм кыгг-фшанжжыггэ осыетгэу» шьты-жэп, псынклэ дэдэу фэдэу кы-зэрэхаггэжжыггэм дихыггэхгэг, типашхэр ыккы тыхэбзэихуыггэхэр ащ инэкклубггэхэм ахэлпэ-жжыггэрэп, ахэлпэжжэми, гу-хэлъ заккэу фырялэр ежхэм язекклублэхэр кыаушыггатынхэ, тарихъыр ыпккэ лъаггэклуггэу зыккыггэлъэггэон заккэу ары нылэп. Тарихыккэр, советскэри зэрэдыхггэу, чыжжэу лъыкк-отаккэп. Зичжэу политикэ ккэ-рэггэулар Кремлым зэрэшызб-лэхуыггэхэм лъыптыггэу, полити-

кэр, цыфыр, идеалхэр ыккы ахэм яджэрз сауггэггэр ревизиом клаггэккыггэу аублэ.

Дэггэу ар, дэа? Дэи зэхэггэ-тэккэоныр ыльаггэу, блэккыггэ лъэхъаным ышлэ лаеу аггэлуггэ ежхэм уасэу ялэр ккэлэтынм пыххэ зыхууккэ. Дэггэу пльы-тэн пльэккышт лъэхъанаккэм, демократиомрэ цыфым ифиты-ныггэхэмрэ афырялэ ептыккэлхэр уахггэм диштэу аггэпсыхгэг, политикэр зрахьоккым ыккы ащ диккыггэу ккэтккыггэм итарихъ зерифшггашгэу хэгупшысыггэ-жжыггэхэм. Дхаггэп шлуггэу кыытштыр иккы фэдизу ккыб-гурымылоу а тарихъыр зыггэп-сыггэхэм яшлэжэ ууцккэпынр. А зекклублэр я ХП-рэ Карл идз-хэр Полтавэ ккызэрэнэсыггэггэ-хэм фэшл шведхэм яккыпшхэ-хэр ккычлэпхыггынхэшэ, уаг-гыным фэд нылэп.

Горбачевым «изэхьоккыныггэ» лъэхъанэ ккызггэтынэккыггэ илггэс тлоккышхэр пшырэм еп-хыггэ критикэшхо ккырахы-жжэггэг. Цыфхэм ящыккэныггэ епхыггэ илггэсипшл пчяггэр мы-тэрэзыггэу плоныр луггыггэм зыккы еклуггэлэрэп. Блэккыггэр критикэм ккэоггэкккэ зи шлуг-гэу ккытырэп. Блэккыггэр зы-щымыггэггэушхэу, клорэ лъэхъ-аныр ары критикэм ккэбггэккын фаер. Арэу шьтми, «зэхьоккы-ныггэм» ишэрэхэ зэрэчэрэггэу-

рэм дыккыггэу, «зэхьоккыны-ггэм» идеологхэмрэ «либерал-демократическэ реформаторхэм-рэ» советскэ лъэхъаным итарихъ «бжыггэ фыжхэр» ккыхэггэ-тэггэнхэм фежжэхи, Октябрскэ революциом зэккэ ккыккэлъы-кклоггэ лъэхъаныр мытэрэзыггэу алъытгэу аублаггэ.

Апэ политическэ гэггэпшынен лъэхъаныр зэфэггэ хэлъэу аумы-сыгг, нэужым И. В. Сталинри, ащ ирежими аульэггэггэх. Нэужым а палъэм ккыхиубытэрэ цыф-хэм ятарихъ шлоуу шьлэр рало-лаггэ. Блэккыггэр нэмыккэу ккэ-ггэлъэггэоггэным пыхыггэггэхэм гурьт ллэшлэггэу историографиом шьккэу пылтыггэм ккыфэггэггэ-жжэ, цыфхэм ятарихъ пашхэм итарихъу ккэггэлъэггэоггэным фежжэггэх. Еккклаккэу аштаггэм ккызэриггэлъаггэрэмккэ, пашэр дэгггэмэ, ащ ыггэггэорышлэ-штыггэ цыфхэри дэгггэх.

Нэужым В. И. Лениным, Ок-тябрскэ революциом анэсыггэх, зэккэ ашлэиоггэр араоллаггэ ыккы зэккэ СССР-м шьпсэуштыггэ-хэр шьмылэггэхэ ллэужэу алъы-тагг. Ауужыпккэм, Хэггэу зэош-хом ккышхыдагыггэ Текккыггэр — хэггэу итарихъ хэмы-ккккэжжынуу ххыггэггэр атыра-хынэу фежжэггэх. СССР-р Гер-маниом тебэнэнэу зыггэхъагы-рыштыггэу, ау Гитлер Сталиным ккыхьоршэрэккыггэу ккэлоу

аублаггэ. Ар шьыпкыггэу цыф-хэм ккыаггэггэхуным фэшл ста-линскэ режимымрэ фашистскэ режимымрэ зэфэггэдэхэу, ау зэрэзггэтыккэрэ заккэор Дзэ Пльыжым Европэр шъхьафит зеришлэжжыггэр арэу ккэлоу фежжэггэх.

Советскэ разведчикыггэу, пыим гохъажжыггэггэу Резун ккыдиггэккыггэ тхылъхэм яхы-лггэу ккэбар зэмлэужжыггэхэр ккэкккыккы. Гэггэлэггэоныр ащ мытэрэзыныггэу зэхитхыггэггэ-хэр лъызыггэккэуатэ зышло-иггэхэ «зэлъашлэрэ» тхаккэхэри зэрэшылэхэр ары. Генералэу, диссидентэу П. Г. Григоренкэм ыгу ккэккыжжы А. И. Солжени-цыным зэрэклэггэггэр ыккы ащ ккырилоггэггэхэр. «Надо, Петр Григорьевич, надо деггероизиро-вать войну, показать истинную ее сущность» ылоштыггэ ащ. Ятло-нэрэ тхаккэу В. П. Астафьевым Ленинград ккызылуггэумаггэхэм мыккэсжжышт лъыхужжыныггэу зрахыггэггэм фэшл «мыжжэ ко-робккэхэм» апае ккэлэр ккэау-хуэмынр имыщыккэуатэу, ар нэмыщхэм аратыныш, цыфхэр ккыггэггэнжжыныггэу фэггэггэу ело. Юрий Нагибиным 1994-рэ илггэ-сым ккыдиггэккыггэ «Тыма в кон-це туннеля» зыфилорэ тхылъыр. Зеремыжжэггэххэу, бэшлаггэу Совет хабзэм ипыгыггэу, фашиз-мэр и Хэггэу ккытеклоным ккэ-

гушлуггэу итхылъеджжэхэм апашхэ ар ккыуцуггэ. А илггэс дэдэу Василий Гроссман Хэггэу зэошхом мыщ фэдэ уасэ ритыггэ: «тэ тизеккыаккэ тэрэзыггэггэ».

Ятлонэрэ хэггэу заом иккэ-ууххэм ахэлпэжжыггэным идео-логическэ ухъагырыныггэу зэрэ-фашыштыггэм имызаккэу, фа-шист Германиом ккыпишылэггэу заом советскэ цыфхэм лъы-хужжыныггэу шьзэрэмыггэггэу ккэггэлъэггэоггэныр политик зы-рызхэм зыккырящыкклаггэр урысхэм лъэккэ ккккэлэшхоу ялэм ыльаггэсэ зэхэггэггэоггэныр ары. А гухэлъ дэдэр фырялаггэ хэггэу итарихъ ккыхиубытэрэ советскэ лъэхъаныр зэрэпсауу дэгггэккэ ккэггэлъэггэоггэным зэрэфежжэггэггэхэми. Блэккыггэ лъэхъаныр дэгггэккэ ккэггэлъэ-ггэоггэным фырялэ гухэлъыр зыфккэжжыггэр цыфхэм та-рихъыр ащыггэггэушжжыггэ-ныр, сьд яплуггэггэми аггэггэ-ккэным фытеггэггэсыггэггэхэр, Урысыер ккккэджэ зышхэр ре-формэхэу лэккыбым ккыккыхэрэр зи ккэмылоу ащчынхэ алгэ-ккынуу гэггэпсыггэнхэр ары.

Гухэккэ нахъ мышлэми, джы-рэ Урысыем хэггэу итарихъ зымышлэрэ ллэужыккэ ккыхы-хыггэ. Гэггэеккэ ашлэггэггэ со-циологическэ упльэккунхэм ккызэрэггэлъэггэуаггэмккэ, хэ-ггэггэу шьпсэушхэу зэупчыггэ-хэм япроцент 39-м «Куликовскэ битвэм» ккыккыггэр ашлэрэп. Ад-рэхэм а заор зыщылэггэ палъэр ккэзылонэу ккыахккыггэр маккэ. Ары паккэш, а заор зыщылэггэ ллэшлэггэу ккызыфэггэмылошггэ-ггэхэри ахэггэггэх.

НЭГГУЦУ Хьамед.
Доцент.

(Джыри ккыккэлъыкклошт).

ПШЭМЭ ККЫПШХАПЭЖЖЫШТ

Мэлылфэггум нахъ зызыщыуухъумэн фэе узхэр

Специалистхэм ккызэрэха-ггэшырэмккэ, уз гэггэтылгыггэ зилэ пстэуми гэггэггэм ккын алгэггэу ахэр, зэккэ пломи ху-нэу, «ккэушхышхэ». Ар ккы-зыхэккыггэрэи гэггэггэггэ. Апэ-рэмккэ, ккымэфэ мазэхэм ауж пккышхылыр нахъ ккккэджэ мэху. Ащ ккыххэжжы хэ-тэрыккхэм ыккы пхышххэ-мышххххэм витаминэу, энер-гетическэ шлуггэу ахэлъыр гэггэггэм ехушлэу зэрэчланэрэр. Цыфым ккэмышлэушхэрэм ащыш атмосфэрнэ давлением бэрэ зызэрэзблххурэр ыккы тыггэм радиациеу ккытырэм зэрэхахэрэр. Ары гэггэггэм псауныггэм изытет нахъ лгэ-шэу улъыпллэу зыккыфаер. Ау етлани медикхэм ккыха-ушхыафккы уз гэггэггэггэ зыщыпллэу мэлылфэггэу ма-зэм нахъ лгэшэу цыфыр зы-ггэггэмэккы хабзэр.

Апэрэ нэггэу е ккэтыным яггэ (язвэ) ялэмэ. Язвэ зилэ-хэм, зэккэ пломи хуэнэу, мы ма-зэм ккын ащ ареггэлъэггэу. Ар ккызыхэккыггэр врачхэм аггэ-уэфын джыри алэккыггэггэп. Ащ «зыккызэриггэлъаггэрэм» иапэрэ нэшанэхэм ащыш чэ-щырэ нэггэу е ккэтыным уиггэ-ггэмэккыныр, угу ккэггэхамы-ккэныр, жэкккэуым мэ лае ккы-

дэуныр... Шынаггэр яггэм лъы ккытлуггыныр ары. Джащы-ггэм хирургхэр цыфым псын-ккэу лэпылэггэу фэггэунхэ фаеу мэху. Ау, специалистхэм зэ-ралорэмккэ, хирургхэм анэмы-сэу сымаджэм а гэггэггэ ккыны-ггэр зэпичыггэми, нэггэу е ккэтыным зичэзыу улаггэр ккы-тенэ.

Арэуштэу охггэ гэггэггэ-ггэм (гэггэггэм изаккэоп, бжы-ххэри ары) а узым «зыккызэ-риггэлъэггэоггэушхэр» пшлэ ху-ггэмэ, ар ккэмысызэ профилак-тикэ локкыабзэхэр зепхьанхэ фае. Медикхэм ккыхаггэщы язвэри гастритри нахыбэрэм-ккэ бактериехэм ккыахэккэу. Арыш, бактериехэр темы-ккккхэм фэшл пккышхылым ккыуачлэу илэм (иммунитетым) зыккэггэггэггэушхэным упылын фае. Ахэм ккыклаггэггэггэ «ды-шггэ шапхэу» а узхэр зилэхэр зэрыггэггэггэхэ ыккы зышамы-ггэггэушхэн фаер — **мафэм ггоггэггэуи 5 — 6 шхэнхэ фае бэу амышхэу ыккы ггомы-лэпхэу стырыр, шыуггэр, хафэр, гэггэжжыггэр, шшон пытэхэр яланэ тетынхэу шьтэп.**

Психическэ узхэр. Цыф-хэм чэф ахэмылэу («депрес-сивное расстройство») зыфа-

лорэр), нервэхэр мырэххатхэу гэггэггэм бэрэ ккыхэккы. Врач-хэм зэралыггэрэмккэ, ащ лъа-псэу илэр мэфэ нэггэми иккы-хыггэ зблэхуыггэу зэрэхурэм ккыхэккыккэ биологическэ сы-ххатхэм ялофшлэн зэрэзггэ-ккэрэр ары. Цыфыр ккызы-ггэмэккын, зыгорэ зэрэмытэрэ-зым ыналэ тыридзэн зыщыфа-ер ккыуачлэ имылоу ккышхыггэу, зыпари ышлэнэу фэмыеу, ежы-шххэккэ зыфэггэмырэггэггэу, игупсэхэмккы мыразэу, зыхэг-ггэми адэггэушхылэнэу фэмыеу, гупшысэ дэггэхэр нахыбэрэм ышххэ ккыххэу, инеушырэ мафэ шлуккэ емыггэпшысэ ху-мэ ары. Медикхэм иггэу алгэ-ггэу **мэлылфэггэу иапэрэ**

мафэхэм сыххатккэ нахъ па-сэу уггэолъыжжынуу, лгэсэу нахыбэрэу уккккэу, спортым упылынуу.

Пэтху-луггхэр, зэпахырэ узхэр. Ом изытет зыпкэ зэри-мытым, цыфым ииммунитет нахъ ккккэджэ зэрэхуыггэм апккэ ккыккыккэ, гэггэггэм на-хыбэ мэху пэтху-луггхэр ккызэутэккыггэр, жжыккэггэггэпккэ органхэм аггэггэмэккыггэрэр. Мы лъэхъаныр ары вирусхэр нахъ пхыашэ зыххуэхэрэр. Ау цыфыр иггэом ыккы тэрэзэу шхэу, витаминхэр нахыбэу ыггэггэггэггэу хуэмэ, а вирусхэ-ми апэуцужжын, иммунитетми зыккыриггэггэггэтын ыльэккышт.

Специалистхэм джыри шьу-налэ тырыраггэдзэ тицкыккы-ггэом ккышхэггэггэггэггэу бэрэ зэхэггэггэу: урамым шьуккы-теккыжжы ккэс шьулэхэр са-бынккэ шьутхыахыккы, унэ ккк-цыр нахыбэрэу шьууккэггэбзы, жжы ижжуггэахэ. Сыххат пэггэу унэм хэлъ форточкэр е шъхы-ныггэушхыггэр таккыккы 5-рэ луггэггэхыггэмэ, микробэу ащ ихуаггэр фэдэ пчяггэггэккэ нахъ маккэ хушты.

Аллерггир. Гэггэггэггэм бэ-хэр а узым еггэггэмэккыккы. Ме-дицинэм зэриггэггэггэггэггэггэ, ккэккыггэр уц, чыггэ зэфэггэггэа-

фи 100 фэдизмэ яккэггэггэггэхэм ккэапыккырэ сапэр цыфхэм япсауныггэггэккэ ккэмыккун, жжыккэггэггэныр ккын ккэафа-шлын, аггэггэсгэггэггэггэггэ алгэ-ккышт. Ахэм ащышхы пчэир (березэр), чыгаер (дуб), лан-чэр (кленыр), еклэпккэр (оль-хар), нэмыккыхэри.

Мы узым ыггэггэмэккыггэрэр пчэдэжжым жжэу унэм ккымы-ккыхэмэ нахышлэу врачхэм ало, ащ нэмыккэу мэфэ фабэм

ыккы жжыбггэу зыщышхылэм шъхыаныггэггэггэггэхэм ххэггэн цылэ, псыпс аупльххэггэу шьлым ыккы ахэр нахыбэрэу зблэпхыггэхэм, ккэггэггэггэ сапэу унэм ккыххэрэр нахъ маккэ хушты.

Хуэтыггэггэхэр ккызыфэггэггэггэггэггэггэу зыггэггэггэггэггэггэггэу ЖАККЭМЫККЭО Аминэ.

Мы мафэхэм Лъэпкъ библиотекэм зэнэкьокъуитIумэ якIуэххэр шызэфэхьысыжыгъэх, текIоныгъэр кьыдзыхыгъэхэр ыкIи призерхэр шагэшугагъэх. Апэрэ зэнэкьокъур республикэ, муниципальнэ ыкIи еджэпIэ библиотекэхэр Урысые Федерацием и Президент хэдыгъэным ыкIи муниципальнэ хэдынхэу гъэтхэпэм и 12-м, 2012-рэ ил'эсым агъэнэфэгъагъэхэр тэрзэу зэхэшэгъэнхэм, гъэхъабыргъэнхэм ыкIи регэкIокIыгъэнхэм, цIыфхэм ар зэкIэ афызэхэфыгъэу агурыгъэ-логъэным чанэу зэрэхэлжагъагъэхэм фэгъэхьыгъагъ.

Ятлонээр «Сэ Президент сыхуугаггэмэ...» зыфиорэ творческэ анахь юфшлэгэ дэгумклэ клэлэджаклохэм азыфагу зэнэкьокоуо шыклуаггэр ары. Мы юфтхыабзэхэм клэчакло афэхууггэр АР-м и Гүччэ хэдзэкэ комиссиэ ыкли

АР-м культурэмкІэ, гэсэны-
гэмрэ шІэныгэмрэкІэ ямини-
стерствэхэр, Лъэпкъ библиоте-
кэр арых.

Хэдзын Юфыгышхом хэлэ-
жыагыэхэмкIэ **а I-рэ чыныр**
фагыэшшоагы Адыгэкьалэ и
Гупчэ библиотекэ.

Я II-рэ ыкלי я III-рэ чы-
пэхэр кыдахыгъэх Кошхъэблэ
районым ижежпоселенческэ
Гупчэ библиотекэрэ станицэу
Абадзехскэм игурыт еджапIэу
N 3-м ибиблиотекэрэ.

ХэушъхьафыкЫгъэ шгу-
хьафтынхэр аратыгъэх къалэу
Мыекъуапэ илищеу N 8-м
иеджэпэ библиотекэ, Красно-
гвардейскэ ыкИ Теуцожь рай-
онхэм я Гупчэ библиотекэхэм.

Ятлонэрэ зэнхьукбоу «Сэ Президент сыхьугагэмэ...» зыфигорэм я 9 — 11-рэ класхэм, гурыт тегъэпсыхьэгъэ ыкйи апшъэрэ гэсэныгъэ зэгъэгъотыпгэхэм ащеджэхэрэр хэ-

лэжыгэгх. Зэкэлмкн Иофшлэгэ
61-у кырахыылэггагэгхэм
комиссие гьэнэфаггэм уасэ
афишлыг ыкн дэггүмэ анахь
дэггүхэр кыхиггэщыгэгх. Ащ
кызыэриггэлэггүаггэмкн
Мыекьюапэ илищеу N 8-м
идэжылоу Андрей Лобовым
апэргэ чышлэр кыхыгыг. Ятло-
нэрэр зытефэу алытаггэр

онымыкӀэ станицэу Курджип-скэм дэт гурыт еджапӀэу N 6-м икӀлӀэеджакӀоу Ашот Кондач-кан, Теуцожь районымыкӀэ Къун-чыкхьохьаблӀэ игурыт еджапӀэу N 5-м шеджэу Шьоджэ Джэ-нэт, КошхьэблӀэ гурыт еджапӀэу N 1-м иеджакӀоу Саида Гордо-вар.

МэфэкI Иофтхьабзэм АР-м и

мациемкІэ Агентствэу «Гарант» зыфиІорэм илЫкІоу Оксана Вовченкэр, нэмыкІхэри хэлэжьагъэх.

Ахэр зэкIэ зэнэжьокьум кье-
кIоллагьэхэм ыкIи пэрытныгьэр
аш кьышцызыхыгьэхэм кьа-
фэгушIуагьэх, дипломхэр, шьыт-
хьу тхылгьхэр, нэпэеплэ шу-
хьафтынхэр аратыгьэх.

ЗЭНЭКЪОКЪУИТІУМКИЭ ЗЭФЭХЬЫСЫЖЬХЭР

ЦИК итхьаматэу Хьут Юрэ, ащ игуадзэу Казыханов Фанюс, АР-м культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу ШьэуашIкыо Аминэт, гъэсэнэгъэмрэ шIэ-ныгъэмэркIэ Министрествэм испециалстэ шьхьалэу Хьалэ-щтэ Казбек, правовой инфор-

МэфэкIым хэлэжыагъэх
Адыгэ Республикэм ибиблио-
текэхэм яЮфышIэхэр, еджэпIэ
зэфэшхьафхэм якIэлэегъа-
джэхэр, СМЙ-хэм яЛыкIохэр.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтхэр Іэшынэ Аслъан
мэфэкІым кышчытырихыгъэх.

КЪУАДЖЭМ ИКІЭЛЭ ПІУГЬЭХЭР

Мы адыгэ лыщлэ тедэмклэ
заджэштыгъэхэр шӀульэгъу
мышыхъжэ зыфысылэ сикъоджэ
гупсэу Мамхыгъэ кышы
хъугъ, шапӀугъ, шыпсэуӀгъ,
игъэшлэ бӀогу элпичи идунэ
зехъожым, шагэтӀылы-
жыыгъ. ШукӀае шӀагъэми ар
кызытхэмытыжыыр сикъо-
джэгъухэм ашыгъушӀэрэп ап-
рэ шоферхэу колхозым хэты-
гъэхэм ашыщыгъэр. Нахы-
жэу чылэм дэсхэр ягукъэ-
кӀыжъхэм ахӀальыхуъхажъхэ
зыхукӀэ, къуаджэм дэгъоу фэ-
лэжьагъэхэм ацӀэ кыраӀоу
бэрэ зэхэсхыгъ, ахэм анахь
къахагъэшыхэрэм ащыц нахь
игъӀкӀотыгъэу зигугъу кӀэс-
шӀыщтыр.

Тикъуаджэ дэс ллакъохэм пчъагъэмкӀи, шӀушлагъэу апылтымкӀи анахь къахагъэшыхэрэм ащышых Набэкъохэр. А ллакъор ары кызыыхэкӀыгъэр Бабыхъу цӀэтэдзэмкӀэ чылэм нахь шызэльашӀэштыгъэу зипаспорт ИсмахылэкӀэ дэтхэгъагъэр.

Набэкэ Мэрзанэ иунагбо 1910-рэ ильэсым кыхыхуьхэгэ клалэу Исмахылэклэ зэджагъэхэм шэу Аюбэ, шыпкыхуэу Саудэтрэ Сарэрэ илагъэх. Джаруштэу Барыхуэ цлэтэдэу клалэр шылэныгъэ гыогоу ильэс 77-рэ зиклыхэгъэшттым рызыщэшттымклэ зэджэштхэр ллакьом пкьэоу илэхэм ильэс зэклэлъыкloxэм ахэцу. Гурты имыкьурэ еджаплэм я 6-рэ классыр кыщиныхыгъэ кьодыеу кычлэккыжьышь, кьуаджэм «зылъапэ кьыдзышыгъэ кьодые» шофер сэнэхьатыны зыфигьэсэнэу рехуьхуэ. Зэрегъгыоты ыкли. Хэгъэгэу зоошхом ыпалоклэ тиадэгэ кьуа-

джэхэм зыфэдэ къэмыхъугъэ автомашинэкӀэ ащалытэщтыгъэу «полуторкэкӀэ» заджэщтыгъэхэм НабэжӀохэм яклалэ ИофришӀэныр ригъжыгъагъ. ДжаруштӀэу Мамхыгъэ иапэрэ шофӀерхэм ясатырӀ ар хӀуцӀо.

Къоджэдэс пстэумэ афэдэу
Бабыхъуи машинэм къыфи-
хьыр гушлуагъор зэо мэхъа-
джэу фашизмэм тыхгъэгъу
къыришыллагъэм къегъэ-
ушоркъы. ЗыныбжкIэ Iашэр
зыштэнышгъ, пыеу къафыко-
кIыгъэм пэуцубжын зылъэ-
кIышт хуэулыфгъэу къуаджэм
дэсыр зэкIэ чэзыу-чэзыоу да-
зых. Заор къызежъагъэр мэфэ-
заулэ нахъ мыхуругъэу Ба-
быхъуи чэзыр къынэсы.

ЗыныбжыкIа ильэс
21-м ихьэггэ кIалэм
кыфахы дзэм ашэ-
ным игъо кызэрэ-
сыггэм имэкъэггэIу
тхылгыплэ тхьапэр.
Къоджэ хульфыггэхэр зрэда-
щыхэрэм, заоу кьежыггэм фэ-
ггэхыггэ къэбархэу радиом
кыхыхэху ащ лыпытэу чы-
лэм дзыы хьухэрэм лъэшэу
агъогумэкIыху унэм кыри-
наггэхэм зрэдащыщтыр ари-
мылонэу Бабыху тыреубытэ.
Арэуштэу ешы. КIалэу дащы-
хэрэр станицэу Дондуковскэм
дэт мэшлокуггэу станцием
машинэкIэ рицэллэштхэу къа-
релощ, гьогу гьомыли фэшъ-
хьафи Iэкламылхэху дэкли.
Джарэуштэу 1941-рэ ильэсым
имэкъоггэу мазэ кылэм ильэ-
сипплым ехьу гьогу зышчыэни-
чышт дзэм исатырэ хэуцо.

Унагъом кынагъэхэм кыгъэзэжыщтэу зэжэщтыгъэхэ яІалэ зыдэкІыгъэм мэфэ зытфых тешлагъэу иапэрэ дзэкІолІ

Бабухъу

письмэ щэнэбз кьалоклэ. Ащ кьафетхы зэрахэкыгъэ шы-
клэр агу кырамыгъэонэу, зэрэ-
дащырэр зишлэклэ янэ фэмы-
щочынэу шынагъэу. Ащ фэдэ
письмэхэр чыплэу зынагъэсы-
хэрэ кьафилопщыхэмэ, мыгу-
мкылынху кьалгъэлүзэ Бабыху
кьафитхыгъэх.

1941-рэ ильэсым итыгыэгъэ-
зэ мазэ ихыгъэгу зэрэфэшъпк-
кэуэштымкIэ, ауужырэ лъы
гъуанткIор кIэтыфэ пным зэрэ-
зоштымкIэ гушыIэ шъыпкэ
зет нэуж, Бабыхуэ заом има-
шIо пэхыгъ, гушыIэу ытыгъэр
кыгъэштыпкэжъызы, пыйдзэр
иб рагъэзыхъажэу теклонгъэр
кыдахыфэ зуагъэхэм ахъ-
тыгъ. Нахыгъэрэ машинэм
исэу, топ ыкIи танкыдзэхэм
слесарь IэнатIэр ашчигъэчакIэу

ухахтэ кыхыхКыгь. Изэо гьогухэм мамхыгтэ кIалтэр чыпIабэхэм зэранагтэсыгтэр кьаушыхкаты медальхэу Сталинград ыкIи Севастополь, Кенигсберг ыкIи Прибалтиктэр шьхьафит зэрашIыжыгтэхэм, Японием зэрэтэкуагтэхэм апае кьыфагтэшхошагтэхэм. Ахэм афшьхьафэу медальхэу «За отвагу», «За боевые заслуги», «За победу над Германией» зыфиIохэрэр, Хэгэгэу зошхом иорденэу ы II-рэ степень зилэр кьылэжыгтэх.

1946-рэ ильэсым икхихэ-
гьум тефэу Набэко Бабыху
икьоджэ гупсэу ильэси 4-м
еху зиурамхэм арымыклогэ
Мамхыгэ кыгьэзэжьыгь.

Якуаджэ шыщ кIалэхуэ зоом ащагэхэм яхэгъугу къуахуымзэ апсэ агъэтылыгъыг, псаоу кыхэкIыжынын хэр зинасып къыхыгъэхэм Набэкьомэ икIалэ ахэфагъ. Ишхьэгъусэ, ятэ, аш къафэкложныным кIэнцIыхьзэ, аш фэдиз уахътэр зэпызычыгъэхэ ишгъузи, ышыпхьухэми, икIэлэ Заурбэчи алотэжыгъ, кынэу ателыгъгэр гушIуагъом гыгъэжубыгъг.

Заом эшиггэжкыогъэ колхозитю Мамхыгъэ дэтыгъэхэр зыпкъ зыщырагъуоцожьы штыгъэхэ лъэхъаныгъэ Бабыхъуаном кызыкелъыным. Хъулыфгыгъэ Iэпшъэ пытэхэр а Iофшэнхъом ящыкIэгъагъэх. Ащыгъуом шыфхэр анэхэ зыфэныкыуагъэхэм ащыцгыгъэх хылыгъэ зэфэшъхьафхэр зэрзэрацэнхэ алъэкIышт амалхэр. Шыхэр ыкIи нахыбэмкIэ цухэр зыкIэшIэгъэ ку зауэлэкI колхозым ищыкIэгъэшт пстэ-

ури зещэгшошугъэп. Лъэшэу
ящыклогъагъэх автомашинэхэм-
рэ ахэм арагъэтЫсхъаштхэмрэ.
Мыклагъэхэми, зэо гъогухэм
къатекыжьыгъэ «полуторкэхэм-
рэ» ЗИС-хэмрэ ащыш зырыхэр
адыгэ къуаджэхэми къалгытэс-
хэу ригъэжьыгъагъ. Мамхыгы
ахэм афэдэ машинищ зэоуж
илгъэ зытлум зэрэдэтыгъэхэр
сэри къэслъэгъужыгъ.

1947-рз ильэсын игэтхэ мафэ горэм ильэс 14-м ситэу слъэгугуагээр ыкли зэхэсхыгъэгтэ гушылэхэр бэрэ сыгу къякльжыхэ. Тиунагьоклэ тызпымычыжэгтэ чылыгунэм лугышгэ унэ клыхуэ бэрэ лугьор кызырихыштыгъэу тигунэггу гьуклэ лэпэласэу лэшьхэмэфэ Шъэожэ икльшклэ тызаджэ-штыгъэм ыгулэ нэггыришч шы-зэхэт: кьуаджэм напэрэ шофер-хуэ зыцлэ ралощтыгъэхэ Ордэн Хамед, Набэкьо Бабыхуэ, Ха-мырзэкьо Нухь. Ямашинэхэм язытет ыкли яшлылэггэн фæ-хэм, кыкльэльыкльшчт мафэм зэшлуахышчтхэм атегушылэх. Лъэшэу сяхьопсэггаг автома-шинэхэр зезыфэхэрэ тикьоджэ лйишым ашгьугм.

Бабыху 1987-рэ ильэсым
идунай ыхъожьыгъэми, ар
ащызымыгъэгупшэхэрэ,
ящыэккэ-псэуккэкэ зыхэккы-
гъэхэ ятэ ыццэ дахэккэ рызыгъэ-
лорэ льфыгъэ дэгъухэри кы-
гъэнагъэх. Иккэлэхуэ Заури,
Султлани, Аслъани, Руслъани,
иптшашъэу Сими лъахъоми
къуаджэми анапэ агъэдахуэ,
аццэ шуккэ рагагъау мэлсэх.

Сурэтым итыр: **Набэкьо**
Бабыхьу.

ЛЪЭПКЪЫР КЪЭЗЫНЭТЫГЪЭХЭР

ЦЫФ нахыжызу тирес-публикэ исхэм Хыагүр Андзаур Хысанэ ыкьор зымышлэрэ ахэтэп. Партийнэ Иофышлэу, заом иветеранэу, зэхэщэкло лэзуу шытыгэ лы лушыр кызыхыгүр гьэтхатэм илээс 95-рэ хыгүгэ.

Илээс 16 нахы ыныбжыгүгэп Хыагүр Андзаур Краснодар килээгэджэ техникумыр кыу-хы, Тэхьутэмыкьое районым (совхозу «Отраднэм») Иоф шишлэнэу загьаком. Ащ комсомолым шыхэжыгүгэ, зэхэщэкло чанэу зыкышчыгэлыгэуагэ, нэужым кьалэу Одессэ ВЛКСМ-м и ЦК и Апшгэрэ еджаплэу дэтыгэр кыуыгүгэ, Адыгэ хэкум кыгэзэжыгүгэ. ВЛКСМ-м ихэку комитет иотдел ипэцагэ, кьэлэ комитетым иапэрэ секретарыгэ, етланэ ВЛКСМ-м ихэку комитет иапэрэ секретарэу хадзыгүгэ.

Комсомол Иофхэм ишыпкызу апыхыгүгэу Хэгьэгү зэошхор кьежэ. Ятлонэрэ мафэм Андзаур ежы шлонгюу заом макло. Нэужым ащ кызыриложыштыгүгэу, 1941-рэ илээсым имэку-огүу мазэ кышегэжыгүгэу 1949-рэ илээсым ишышхыгүу мазэ нэс Советскэ Дзэм хэтыгэ.

Авиационнэ эскадрилье зэф-шхыафхэм ахэтэу Орловскэ-Курскэ дугам шыригэжы, Германием нэсыгэ. Гвардием имай-ор хыгүгэу заор аухыгэ, ащ ыуж илээси 4-рэ Андзаур тидзэхэу Германием итхэм кьулыкыу ащижыжыгүгэ, 1949-рэ илээсым ишышхыгүгэу Екатеринбургэ Мыекыуапэ кыгэзэжыгүгэ.

Андзаур зэмыблэжызу пийм пэуцужыгүгэхэм ащыш, заом кьылаулагэ, контузиэ хыгүгэ. Лыблэнагэу зэрихыгүгэм пае Хэгьэгү зэошхом иорденэу я II-рэ степень зилэр, Жьогю Пльыжым иорден, медали 6 кыфагэшгюшагэ. Кьэралыгюм и Главнокомандуюшэу

Лъэуж нэф кыыгэзнагэ

Сурэтым итхэм Хыагүр Андзаур агүзэгү ит.

И. В. Сталиныр зыклетхыжыгүгэ рэзэныгэ тхылэ 11 кыратыгэ.

Зэоуж лэхьаным А. Хыагүрым КПСС-м и Адыгэ хэку комитет партийнэ, комсомольскэ ыкли профсоюзнэ органхэмкэ иотдел ипашэ игуадзэу, партием и Мыекыопэ кьэлэ комитет иятлонэрэ секретарэу, «Центросоюзым» игьомылэпхыш комбинат идиректорэу, КПСС-м и Тэхьутэмыкьое район комитет иапэрэ секретарэу Иоф ышлагэ. 1958-рэ илээсым кышегэжыгүгэу 1977-м нэс Адыгэ хэку ис-

полкомым итхьаматэ иапэрэ гоздагэ.

Андзаур бэрэ хэку Советым идепутатэу, КПСС-м и Адыгэ хэку комитет ичленэу хадзыгэ. «Знак Почета» зыфиорэ орденыр тло кыратыгэ, медальхэр бэу илагэхэ.

Цыфыгэшхо хэлыгэ

Зэхэщэкло лэпэсэу зэрэщы-тыгэм имызакыу, Андзаур шпэ-дэжыкы зилэ, гуклэгүу зыхэлэ,

шлу кыпфэзышлэн цыфыгэ. Романтикыгэ. Опсэуфэ цыфэу кьеоллагэхэм зэрилэклэу лэпы-лэгү афэхыгэ. Интернационали-стыгэ, цыфхэр шлу ыльэгүу-штыгэхэ, ежыри кьалэгүужы-штыгэ.

Партийнэ-хозяйственнэ Иофэу зыфэгэзэгүгэу даклоу гьэсэ-ныгэм, псэолэшыным, нау-кэм, культурэм ыналэ атыригэ-тыгэ. Лэпкэ библиотекэр, му-зыкальнэ училищыр, хэку сы-мэджэщыр ашлэхэ зэхум ренэу ахэтыгэ ыкли алыплэагэ. Ныб-

жыкклэ куп Грузием, хореогра-фическэ училищым шеджэнхэу ыкли зыкышгэсэнуу аригэ-гьэклогэагэ.

Андзаур лэнатлэу зэрихэрэм пае зигэныгүгэу, цыфхэр кы-римызгэу, ахэм зашхыаши-лэтыкыгүгэу кыхэкыгүгэп. Ары шхыэкклэфэныгэшхорэ осэ инрэ кызыкылашлэштыгүгэхэр. Ар зыгу римыхыхэрэр хэкум ипа-щэхэм ахэтыгэхэ. Илээс 60 зэрэ-хыу, ыныбжыкклэ пенсием нэ-сыгэти, нэмыкклэлошлэли кы-рамытэу, Андзаур илэнатлэу кы-луагэкыжыгүгэагэ. Зы нэбгы-рэ закыу ащыгүм Андзаур ылэ кыфэзышчыгүгэу, лэпылэгүу кыфэхыгүгэу — гьомы-лэпхыш комбинатхэмкэ хэкум иобьединение ипэцагэу Цун-тлэжэ Мэдин ары. Илээситфэ нэбгыритлэу зэготэу Иоф зэда-шлагэ. Илээс 65-рэ хыгүгэу Ан-дзаур идунай ыхыжыгүгэ.

А. Хыагүрым ишышхыгүгэу Екатеринбургэ Лэпкэ библиоте-кэм илээс 40-рэ Иоф шишлагэ, ыпхыу Еленэ Адыгэ телевиде-ниер ылэ тезыгэуцуагэхэм ащыш, ятлонэрэ пхыу Марыетэ гидрологэу СССР-м шлэныгэ-хэмкэ и Академие институтэу псы Иофыгюхэм апылгым Иоф шишлагэ.

Ыкыу Мурат хирург лэпэлэ-сагэ, хэку сымэджэщым лын-тфэ хирургиемкэ отделение кышышлэузыгыгүгэхэм ахэтыгэ. Ныбжыкклэу, илээс 48-рэ нахы ымыныбжызу, дунаим ехы-жыгүгэ.

Андзаур ыпхыхэр мы уахтэм Москва шэпсэхэ. Кьоральфи 6, ахэм кьапыфэжыгүгэу сабыи 7 ил.

Ипхьорэльфэу
ДЕЛЭКЪО Фатим.

Олимпиадэм сомэ миллиард 58-рэ «ыосэшт»

Кьалэу Шьачэ шыклошт Олимпиадэмрэ Паралимпийскэ зэнэкьокыхэмрэ 2014-рэ илээсым сомэ миллиард 58-рэ фэдиз атырагэклодэшт, ар доллар миллиарди 2-м кьехыт. Олимпиадэм кьеклолэшт пстэуми япсауныгэ кьэушхумэгэным фэгэхыгүгэу проектыр УФ-м и Президентэу Д. Медведевым иунашкыкклэ агэхьазырыгүгэу шыт. Кьалэу Шьачэ МВД-м ихэушхыафкыгүгэу гүпчэ «Олимпиада-2014»-рэ ыцлэу шызэхашагэ, кьалэм Иоф шызышлэрэ полицейскэхэм ипчыагэ мин 25-м нагэсышт.

Арэуштэу шытми, Олимпиадэр оклофклэ Шьачэ иаэропортхэм уатехьаныр зыми кьин кыфэхыштэп, сыда плэмэ аэро-порт компаниэу «Базэл аэро» зыфиорэм ипашэу С. Лихаре-вым кызыриорэмкэ, цыфхэм

Шьачэ-2014

яуплэкун охэтэ лые рагэхыштэп. Ежхэри, алыгэ пкы-гюхэри кьаплыхыафэхэкклэ цыф башэ кызырэгүгюин зэрилэк-кыштым тешыныхы. Цыфыр зыщыбэм теракти шызэрахьан алэкыштыт.

Шьугу кьэдгэккыжыным Ван-кувер шыреклокыгэу Олимпиадэм цыфхэм япсауныгэ шы-цынэгюнчэным фэшл сомэ миллион 900 зэрэтырагэклодэ-гьагэр, афинхэм сомэ милли-ардрэ ныкьорэ ащ пэуагэхэ-гьагэ, Шьачэ миллиарди 2-м ехыу тыригэклодэшт.

Олимпиадэм кьэклошт хьэкклэ льяплэхэм Президентэу Д. Мед-ведевым кыщэфыгэу яхтаклэм-клэ апэгьокыгэу ышлышт. Пре-зидентым илофхэр зезыгэклорэ Гьэорышлэплэм ипашэу В. Хре-ковым кызыриорэмкэ, Медве-девым иофициальнэ резиден-циэу «Бочаров ручейм» яхта-клэри шыл.

Дворецыр хьазыр

Хоккеимкэ Дунэе федераци-ем испецкомиссиэу Шьачэ шы-лагэр мыл пчэгүшхор зэрашлы-гэм ыггэрэзагэ. А утыгур ары 2014-рэ илээсым, кымэфэ Олимпиадэр кьалэм шыкло зы-хыкклэ, хышыпкыгэу командэ-хэр хоккей зыщешлэштхэр.

Кьэралыгю корпорациэу «Олимпстроим» исайт кызыри-тырэмкэ, комиссием хэтхэр мыл пчэгүшхом шылагэхэ ыкли зы-

шоплыхыагэ. Джьрэ уахтэм ащ хоккей зыщешлэштхэ мыл пчэгүр шызэтырагэпсыхы, зышгэжыахырышт пчэгүри хэт.

«Мыл пчэгүр гьэшлэгюн дэ-дэу шыт. Ащ ыклоклэ ешлы-лэгюн фэе Иофхэр джыри шы-лэхэ, ау мыл дворецым илухыгүу умыгэшлэгюн умылэккынуу дахэ», — хигэунэфыкыгэу ком-миссием исекретарэу Корнелии Юнгберг. Корпорациэу «Олимп-строим» мыл пчэгүм иггэпсын тызхэт илээсым ыклэ нэс кы-уыштыт.

Миллиони 5-м нэсышт

Шьачэ имэрэу Анатолий Па-хомовым кызырилуагэмкэ,

мыгэу курорт кьалэм нэбгырэ миллиони 4,5 — 5 фэдизмэ зы-шгэжыахырышт алэккыштыт. Кьалэр гьэмэфэ зыгэпсэфыгюу уахтэм тегэпсыхыгэным фэшл Крас-нодар краим ибюджет шышэу сомэ миллиард 70-рэ кьытлуп-шыгэ. Ащ нэмыккэу инвестор зэфэшхыафхэм кыхалыхыагэ-ри маклэл.

Тепэкклэ Шьачэ ахьэщшлу кызылэжыштыгүгэр гьэмэфэ мэзищыр арыгэмэ, джы кьу-шхыгэу курорти 3 кьалэм илэ зы-хыгүгэм ыуж, ащ илээс псаум зызыгэпсэфы зышлоигю цыф-хэр кьэккыккэу алэккыштыт. Фэло-фашлэхэр дунэе шапхэхэм ате-тэу шгэжэцаклэхэ, уасэхэми уязэ-гынуу шыт.

«Москва укыкклэу Шьачэ

тхьамафэрэ зышыбгэпсэфы-штымэ, ащ, гьогюу уасэу зэрэб-гьэзэжыштыри хэтэу, сомэ мин 15 фэдиз тефэшт. Хыаклэхэм дэ-гьогюу апылыштыт. Зышышхэ-штхэ чыплэхэр, зышгэжыахы-штыгүгэр агу зырихыкклэ, ахэр тикьалэ кьэккыккэу зыптыгүгэу фэ-ештыт», — ело А. Пахомовым.

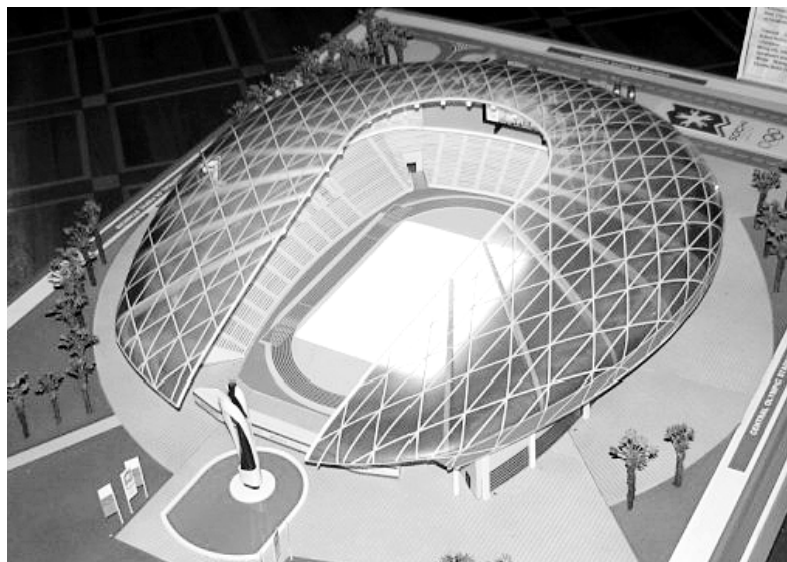
Мыш зышызыгэпсэфышт-хэм апае культурнэ программэр 2020-рэ илээсым нэсэу зэхагэ-уцоггахэ. Олимпиадэм нэмыккэу Шьачэ зэнэкьокыу «Формула-1»-р, дунэе фестивалхэмрэ кьэ-гьэлэгюнхэмрэ шызэхашэхэзэ ашлышт.

Шьачэ кьэккыккэу кьэккыккэу

Кьэралыгю 33-мэ язаявкэхэр хоккеимкэ Дунэе федерацием кылулэгэхэхэ. Ахэм яхыулы-фыгэу ыкли бзылфыгэу хэшыпы-кыгэу командэхэр Олимпиадэм хэлэжэштхэм зэрахэфэнхэу зэ-нэкьокыу зэхашэштхэм закы-шагэлэгюштыт.

Хыулыфыгэу командэу Олим-пиадэм хэлэжэу зышлоигюхэр Урысыем, Канадэ, Германием, Норвегием, Румынием, нэмыккэу хэлэгүгэхэми ащызэхашагэхэр ары. Яшлоигюныгэу ахэм кьашагэахэрэп Финляндием, Казахстан, Китаим, Японием, Да-нием, Кореем, нэмыккэу яб-зылфыгэу командэхэм.

(Тукорр.).

Аужырэ ильэсхэм тимузыкальнэ искусствэ цлэрыло щыху-гэмэ Лыбзыу Аслъан ащыщ. Адыгэ

Республикэм изаслуженнэ артист, пщынэу ыгъэбзэрабзэрэм ымакъэ Урысыем и Къыблэ шьолъыр, Москва, тильэпкъэгъухэр зыщыпсэурэ хэгъэгъухэу Тыркуем, Израиль, США-м, Сирием, Иорданием, Германием, Швейцарием зэращылурэ къэзылотэрэ цыфмэ талоклэ. Мэлылфэгъу мазэм и 25-м Адыгеим и Къэралыгъо филармоние Лыбзыу Аслъан иконцерт зэрэщыклощтыр къы-дэтлыты, гущылэгъу тызэфэхьгъу.

— Концертым ипрограммэ игъэхъазырын мыгъэ бэрэ сегушшысагъ, — къеуатэ Лыбзыу Аслъан. — Цыфмэ клэу язгъэлъэгъун слъэ-кыщтым, сэ сшъхьклэ сызыфэрэзэжыным фэшл хэклыпэу къэзгъотыщтым, нэмыклэ ю-фыгъомэ сагъэгумэклыгъ.

— Уигухэлъхэр зыми емылохэзэ ор-орэу узэупчыжьэу уахътэ къыоклурэба?

— Ащ фэдэ чыплэ сифэу къыхэклыгъ. Си-программэ хэт адыгэ мэкъамэу оркестрэм къы-дебгъэлон плъэкыщтыр. Ащ сыкыпкъырыкли, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармо-нием иоркестрэ сидэлэжьэнуу исхъухьагъ.

— Пацэхэм къыбдырагъэштагъа е зы-горэхэр ябгъэлъэлухэу уфежьагъа?

— Филармонием идиректор шъхьалэу Хьот Заур сигухэлъхэр къыфэсгуатэхи, псынклэу тызэгурыуагъ. Тхьаегъэпсэух Хьот Заур, сим-фоническэ оркестрэм идирижер шъхьалэу Петр Шаховыр, нэмыклэху гъусэ къысфэхьгъэхэр, юфым сыгу кыфэзылэгъэхэр.

Филармонием, оркестрэр, сэри...

— Программэр зыфэдэщтым тигъэ-зетеджэхэр къыклэупчлэх.

— Филармонием ильэс 40, симфоническэ оркестрэр ильэс 20, концертхэр къэстыхэу зы-сыублагъэр ильэси 5 мыгъэ мэхъу. Арышъ, зэ-гъэпшэнхэр сшлхьхэр нахьшлуклэ слъытагъэ. Мэкъамэу къызгъаолщтыгъэмэ ащыщхэу цыф-мэ нахь агу рыхьыштыгъэхэр программэм хэты-щтых. Искусствэр зышлогъэшлэгъонхэр концер-тым зеплхьхэклэ, къыклэлъыклошт зэуклэгъум ежэхэзэ филармонием члэклыжынкхэу сыфай.

— Концертыр ятлонэрэу къэшъутышта?

— Мы мазэм тиконцерт еплтын зымылэ-кыщтхэм, ятлонэрэу типрограммэ зэзыгъэлъэ-гъу зышлогъэбохэм апае бжыхьэм республикэ филармонием концерт щытигъшт. Мыекъуапэ ыуж Краснодар, гъунэгъу республикэхэм ти-пчыхъзэхэхьхэр ащылъыдгъэклогъэщтых. Про-граммэр клэу гъэпсыгъэщт, апэрэу альэгъурэр ашлогъэшлэгъон зэрэхьуштым тыпылщыт. Гукъэклыжьэу ялэщтым, гупшысэу хахыщтым мэхъанэ етэты.

— Концертым щылушт музыкэм нахь тыщыбгъэгъуазэ тшлэиуагъу.

— Композиторэу Гъот Аслъан Іэпылэгъу къысфэхьгъу, оркестрэм пае музыкэр зэригъэ-фагъ. «Хьагъэуджым изэфаклу», Клубэ Щэбанэ ыусыгъэу «Шахьом иорэд» зыфилэхэрэр, Нэ-гъой Заур сэмэркъэу зыхэлъ орэдэу къылорэр зэхыхьщтых. Лъэпкъ симфоническэ музыкэм

Уиорэд сидэуштытэу кыыхэпхыштытэу?

тизэхыхьэ нахь фэгъэхьыгъэщт. Адыгэ мэкъа-мэр уахътэм диштэу, цыфмэ зэхашыкын, акъыл хахын альэкынэу концертыр къэдгъэлъа-гъо тшлэиуагъ.

— Тимузыкальнэ искусствэ зэрэбаир, нахь гъэшлэгъон пшын зэрэплъэкы-щтыр шъулофшлэн щыпхырышъошъ. Ар кын къышъуцэхьау?

— Гупшысэ фыуилэу, уфаеу щытмэ, ащ фэдэ концерт зэхэпшэн зэрэплъэкыщтыр къэдгъэлъэ-гъон тимурат.

— Аслъан, симфоническэ оркестрэм игъусэу Нэхэ Тэмари апэрэу концерт щытыгъ. Цыфыбэ члэсыгъ, ашлогъэ-шлэгъонэу едэлугъэх.

— Псэ зыпыт концертхэм цыфхэр ащы-сэхьуклыгъэхэу бэмэ къыталоклы. Музыкэр зи-класэхэм ягумэкл-гупшысэхэр къыдэтлгытэхэзэ тиконцертхэр зэхэтцэнхэм тапэкли тыпылбьщт.

Тигъэзет иныбджэгъушлэу

— Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» ипчыхъэ-зэхыхьэхэу ильэс къэс Мыекъуапэ щыклохэрэм уахэлажьэ. Тыпфэраз, тхьауегъэпсэу.

— Жъоныгъоклэ мазэм «Адыгэ макъэм» ипчыхъзэхыхьэхэу щылэщтым республикэм иар-тистхэр зэрэхэлэжьэщтхэм сышыгъуаз. Зэхэ-щакломэ ар юфшлэгъэ дэгъуклэ афэтэлъэгъу. Адыгабзэклэ кыдэклыр гъэзет закъоу тилэм еджэхэрэр нахьыбэ хьунхэу тыфай. «Адыгэ ма-къэм» тильэпкъ юфыгъохэр къызэригъэхэрэм фэдэу къэзытхын нэмыклэ гъэзет тилэп. Дунаим нахьшлэу тэ, адыгэхэм, тыщашлэнэу тыфае-мэ, тиадыгабзи, тильэпкъ музыкы нахь зыд-гъэлэтын фае. Юфым ыбгъуклэ тыщымытэу тэри ащ тилахьышлэу хэтшыхьаньр сэ къыхэхьхы.

— Аслъан, уилофшлагъэклэ музыкаль-нэ искусствэм уцашлэ, ау дэгъум гъунэ илэп. Уапэклэ уплэмэ...

— Хэта нахьшлэу фэмыер? Сызыфежьа-гъэр шэпхъэ лъагэм диштэу лъызгъэклэуатэ сшлэиуагъу. Тиреспубликэ имызакъоу, нэмыклэ шьолъырмэ салтылэсыщт. Концертэу Мыекъуа-пэ щыклощтыр дискым тыратхэщт. Концертым хэлажьэрэмэ яшлэныгъэ къагъэлъагъо. Пчы-хъзэхыхьхэр сшъхъэ изакъоу фэсхьыжьырэн. Зэклэ хэлажьэрэмэ ялахь хэлъ.

— Хабзэмрэ ежъ-ежырэу юф зы-шлэрэмрэ зэгъусэхэ зыхьуклэ, ти-музыкальнэ искусствэ нахь зиушъом-бгъуштытэу къытэзылорэмэ адесэгъа-штэ. Оры?

— Нурбый, зыфалорэр къызгурэло. Хабзэм программэ хэхыгъэ ил. Сэри уахътэу «тызы-хьырэм» дезгъаштэ сшлэиуагъу. Къызэрэсгуагъэу, Хьот Заури, Петр Шаховыми сафэраз. Тызэ-гурыуагъ. Унэе шлыклэм тетэу лажьэрэм нахь зыкытэзылорэмэ пае ежъ-ежырэу сыда игъо-гу «зыкытэзылорэмэ пае ежъ-ежырэу сыда игъо-гу «зыкытэзылорэмэ пае ежъ-ежырэу сыда игъо-гу» Орегупшыс, ыпэклэ къэхьуштым ерегъэгумэклэ, ушъхьагъу-хэм альэрэмыхьху.

— Упчлэу къыостыщтыр бэрэ зэхэсэ-хы. Птхырэ музыкэм, зэбгъэфэрэ мэ-къамэхэм якъежьаплэ сыда зыфэдэр?

— Ар тэрэзэу къэлон слъэклыштытэу сшлэ-рэн. Орэдэщыр къыхэхьыным пае бэп си-щыклагъэр. Ноти 3 — 4-р сфизуштытэу. Цыфмэ клэу зэхьабгъэхы пшлэиуагъу умыгъотэу, гур ащ «зэригъэзэу» къыхэклы. Къызыдыкыгъэри умы-шлэу, уахъом къэфэхьыгъэм фэдэу, шъхьэм кыхьхэрэ музыкэр зылэклэбгъэклы хьухэщтэп. Тхьэм кыуитыгъэуи ар плгытэу къыхэклы. Ти-музыкальнэ искусствэ зышлогъэшлэгъонхэр нахь куоу культурэм зэрэхэтцэщтхэм тэ, му-зыкантхэм тыпылбь.

— Адыгэ музыкальнэ лъэпкъ Іэмэ-псымэхэмклэ оркестрэ е ансамблэ ти-республикэ ищыклагъэу олытэба?

— Ащ бэшлагъэу тытегушылэ. Адыгэ къэ-ралыгъо университетым искусствэхэмклэ иинсти-тут сэ къэсыухыгъ. Къыздеджагъэхэм ащыщэу искусствэм ищылэныгъэ зыпхыгъэр мэклэ дэд. Упылтын фае юфым, тищыклэгъэ кадрэхэр зы-гъэхъазырын зылъэклыштытэу еджаплэхэр тилэх.

— Аслъан, Адыгэкъалэ ия 7 — 8-рэ классхэм уащеджэхэу пщынэу цлэрыло узэрэхьуштыр къыуалоклыщтыгъа?

— А уахътэм пщынао сыхьунэу гухэлъ си-лагъэп. Еджаплэр къызысэхуым сянэ-ссятэмэ къысауи, Мыекъуапэ сыкъэклогъэу хьугъэ. Тхьэр къыздели, музыкэр сэнэхьат сфэхьугъ.

— Орэдэу «Нэ шлуцлэхэр» зыфилорэр дунаим щэжъынчы...

— А орэдэу титворчествэ лъызыгъэклэота-гъэмэ ащыщ. Сыфай тимузыкальнэ искусствэ хэдгъахъозэ, тильэпкъ, тиреспубликэ дунаим нахь шашлэнхэу.

— Уиконцерт мэлылфэгъум и 25-м дэгъоу клонэу, уигухэлъышлэхэр къыбдэхьунхэу Тхьэм сыпфелъэу.

— Тхьауегъэпсэу. Сурэтым итыр: Лыбзыу Аслъан.

Зэхэзыщагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

Къыдзыгъэклэу: Адыгэ Республикэм лъэпкъ юфхэмклэ, Іэклыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэп-къэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли къэбар жьу-гъэм намалхэмклэ и Комитет Адресыр: ур.Кре-стьянскэр, 236

Редактор шъхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщылэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редакциер шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редакциер гуадзэр-пшгъэдэклыжъ зы-хьырэ секретары: 52-16-77. E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын юфхэмклэ, телерадиокъэтын-хэмклэ ыкли зэлъы-Іэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темуыр-Кавказ чыплэ гъэлоры-шлэп, зэраушыхьа-тыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-тыхэрэм мышъып-къагъэу къахьаф-хэрэмклэ къэзыт-хыгъэхэм пшгъэдэ-кыжъ ахьы. Къа-тхэхэрэмрэ гъэзе-тым щылажьэхэр-рэмрэ яепллыклэ зэтемыфэн ылъэ-кыштыт. Гъэзет-еджэхэм къыт-фагъэхьырэ тхы-гъэхэр зэхэтфы-хэрэп ыкли къэ-зытхыгъэхэм алэклэдгъэхьа-жыыхэрэп.

Зыщыхаутырэр ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 3508 Индексхэр 52161 52162 Зак. 896

Хэутыным узшыклэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 Зыщыклэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

ТИЗЭУКІЭГЪУ ГЪЭШІЭГЪОНХЭР

Кристинэ анахь дах

Пшъэшъэ цыклухэм анахь дахэр къахьыгъэным фэгъэхьыгъэ зэ-нэкъокъоу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние щы-клуагъэм уеплгынклэ гъэшлэгъоныгъэ. Ны-тыхэр, пшъэшъэжынемэ къадеджэхэрэр, яныбджэгъухэр зэхэхьэм хэлэжьагъэх. Купэу «Шпаргалкэм» зэхэщэн юфыгъохэр дэгъоу ыгъэцэклагъэх.

Пшъэшъэжынехэр къэшъуагъэх, орэд къауагъ, зэрэфэпагъэхэр къагъэлъэ-гъуагъ. Мыекъуапэ ия 17-рэ гурыт еджаплэ ия 5-рэ класс щеджэрэ Хьа-пэпх Кристинэ апэрэ чыплэр къыди-хи, «Мисс цыклу» зыфилорэ щытхьу-цлэр фагъэшъошагъ.

— Къыздеджэхэрэр, синэлъасэхэр къысфэгъушлэуагъэх, — ело Хьапэпх

Кристинэ. — Тхьаегъэпсэух зэхэща-клогъэр.

Сурэтым итыр: Хьапэпх Кристинэ инэлъасэхэу къыфэгъушлэуагъэхэм ахэт.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбый.

